

DETERMINATIO
FR. JOANNIS

PARISIENSIS PRÆDICATORIS,

*De modo Existendi Corpus Christi in
Sacramento Altaris, alio quam
sit ille quem tenet Ecclesia :*

Nunc primum edita ex MS.
Codice S. Victoris Paris.

CUI PRÆFIXA EST
PRÆFATIO HISTORICA
DE DOGMATE
TRANSSUBSTANTIATIONIS.

LONDINI,

Excudebat B.G. impensis J. CAILLOÜE,
juxta Mercatorium Exonense, vulgo *Exceter-
Exchange*, in vico nuncupato *The Strand*.

M. DC. LXXXVI.

IMPRIMATUR

*Determinatio Joannis de Parisis, de modo
Existendi Corpus Christi in Sacramento
Altaris: Unde cum Praefatione.*

Hen. Maurice R. P. ac
D. Willielmo Archiepiscopo
Cant. à Sacris.

Maii. 12. 1686.

REVERENDISSIMO
PATRI, DOMINO
D. WILLELMO
ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI,
TOTIUS ANGLIAE PRIMATI.

Plurimos fore arbitror, REVERENDISSIME PATER qui miraturi sint, quod ad tantum Presejulem tam leve munus ausus sim deferre. Ipse tuis oculis illud hanc dignum censeo, ni demum aliquid ex argumenti, de quo agitur, momento ad hanc dissertationem ponderis accedit. Nec tamen diu hæsi Patronum operi meo quæsturus, num illud Tibi esset nuncupandum. Ad quem enim magis pertinent his nostræ quietis in hoc Regno primi fructus quam ad Te, qui me in has oras Exulem aitum tam excepisti humaniter, tantaque deinceps benevolentia dignatus es, ut quas passus sum ærumnarum in Te potissimum Deus mihi solatium parasse videatur. Haad obstant que Te

tanto numero circumvallant Regni & Ecclesiæ
negotia, quin Viros Eruditionis amantes exci-
pias benignissimè : Haud obstat dignitatis in-
quæ constitutus es apex, quin Humanitatem erga
Viros, etiam in infimo gradu positos, profitearis
miram : ac si qui Te non ambientem ultro quæ-
sivit, Honoris penitus esses factus immemor, aut,
quod magis verum est, celsiorem quem tenes gra-
dum, non nisi ob id adeptum esse Te censeas, ut
omnes etiam minimos adjuvare queas : Adeò
feliciter in te coaluerunt res, quæ tam raro con-
veniunt, præcipua Dignitas & summa Humanitas
ac Misericordia. Hæc ex veritatis ingenio apud
omnes proferre licet ; nec enim aliquid me Tuis
auribus tribuere satis omnes intelligent. Habe
igitur, REVERENDISSIME PATER, quic-
quid est hujus Opellæ, quam dum tibi inscribere
ausus sum, speravi fore ut llam, tum grati
animi, tum debitæ venerationis testem, eo quo
Autorem complecti soles, favore sis excepturus.
Deus Amplius udinem tuam Regi, Regno, &
Ecclesiæ in multos annos seruet incolumem.
Ita voveo ex animo,

Amplitudini tuæ addictissimus Cliens
P. A. E. A. P.

PRÆFATIO HISTORICA,
DE DOGMATE
TRANSUBSTANTIATIONIS.

UM multæ sint adversus Romanen-
sis Ecclesiæ fidem de Transubstan-
tiatione in Eucharistia Sacramento
legitima præscriptiones, quibus tam
portentosi dogmatis novitas, ac eodem negotio
falsitas, nullo penè negotio evincitur; Illa ta-
men non inter postremas est computanda,
quod scilicet ante Tridentinum Concilium
tam abnorme Dogma, à nullo Concilio,
quod vel in occiduis partibus, nullo reluctante,
pro Generali habitum sit, pro dogmate fidei
propositum fuisse cœmprobetur. Quis enim in
rerum fidei usu tam parum versatus sit, qui
non capiat illud, rem esse supra omnem fidem,
ut quod jam dogma Religionis Ponti-
ficiae prora est & puppis, aut planè veteribus
ignoratum sit, aut vix antè superius demum
sæculum, eo loco, quo jam exinde fieri so-
lemne est, inter fidei Romanensis articulos
fuerit aliquando collocatum? Id tamen,
quod in hac causa capitale est, jam negare
nemo ausit, nisi cui frons probè fuerit per-

stricta , aut qui tam vecors fuerit , ut quæ antè oculos omnium posita sunt , illa tantum non in meridiana luce positus , nequeat animadvertere .

Si quis rem apud se accuratè expendat , Transubstantiationem , quam post Tridentinum Concilium pro dogmate fidei Pontificii habent , nihil aliud esse comperiet quām annihilationem substantiæ panis & vini , remanentibus panis & vini accidentibus ; cui annihilationi succedit Corporis Christi & ipsius Sanguinis Præsentia , sub accidentibus panis & vini . Jam enīm nec formam panis & vini , aut illius materiam in formam aut materiam Corporis ac Sanguinis Christi transfire statuant ad unum omnes Pontificiæ Scholæ Theologi , imò nihil panis post consecrationem remanere exerte pronuntiat Bellarminus de *Eucb.* *I. 3. c. 18.* Quid autem notius quām tale dogma veteri Ecclesiæ fuisse incognitum , ac cum primum in lucem emerit , pro dogmate quod ad Christianam fidem pertineret , habitu non fuisse ?

Primum , ne Veterum libros excutiam , qui panis substantiam post consecrationem Mysteriorum integrum permanere statuerunt bene multi , tres hic confident qui sint omni exceptione majores , Joannes Chrysostomus in Epistola ad Cæsarium , Theodoretus Dial. 1. & Gelasius Romanus Pontifex in libro de Dibus Naturis .

Primus Eucharistiam Dominicum Corpus appellari meruisse pronunciat , *e si natura panis
remaneat.*

remaneat. Alter ait signa mystica manere in priori sua substantia, forma & specie. Tertius denique assertit esse non definere substantiam vel naturam panis ac vini.

Posterioris quod spectat id libenter fassi sunt, si qui superiori saeculo supra vulgus sapuisse ab omnibus agnoscuntur: Cur igitur, ut Hieronimi verbis utar, post tot annos nos docere nituntur quae ante nescivimus? Cur proferunt in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt? Usque in hunc diem Mundus Christianus fuit, & tamen dogma suum propounderunt Tridentini Patres, ac si absque dogmatis illius fidei salus nemini possit contingere.

Huic quod tam stupendum est excutiendo suorum veterino operam nuper impendit vir Illustris Pontificius è Gallia, cuius de Transubstantiatione Scriptum Gallicum, quo statuit id dogma pro articulo fidei obtrudi non posse Protestantibus, prope diem ipsius Iusti in lucem sumus edituri. Illi debemus copiam determinationis Joannis Pariensis quam ad nos transmittere dignatus est; quae Determinatio, cui Facultatis Parisiensis Judicium accessit, ad initium saeculi xiv. Transubstantiationem non esse dogma fidei pronunciantis, ad idem veternum excutiendum maximè conducere cum visa sit, hic omnium oculis typorum beneficio fuit exponenda.

Hunc porro libellum quem nunc edimus, ut aliquâ ratione illustremus, ne operi tot annos in forulis Bibliothecæ Sti. Victoris ad muros Lutetiae latenti sua desit gratia; Hæc

tria paucis præstare lubet. 1º. Quidem referam quām parūm faverint Transubstantiationis patronis quæ primæ editæ sunt Romanensium Conciliorum definitiones super Reali Præsentia; Et quas , à sancta per Nicolaum Secundum & Gregorium Septimum Præsentiae Carnalis fide , formas id dogma induerit. 2º. Quid Innocentii Tertii valuerit in eo negotio authoritas , quo loco Joannis Parisiensis & Scholæ Theologorum Parisiensium sententia expendenda veniet. 3º. Denique quid à Joannis Parisiensis tempore super eo dogmate sententia Scholæ Pontificie Magistri. Priora Duo Capita, quæ cursim attingit Joannes Parisiensis in sua Determinatione , paulò latius edifferere operæ præsum esse arbitratus sum ; quod ubi præstitero, haud ingratum fore Lectori putavi, si quæ à Joannis Parisiensis ævo super ea quæstione scripta sunt , paucis commmemorem ; quo demum pateat , nec Divine Legis authoritate , nec Catholicæ Ecclesiæ Traditione, Romanensem Fidem in eo Articulo esse communitat.

Primum Articulum exequar paucis. Non jam moror primos novi dogmatis & novæ vocis artifices. Fuerit Paschasius Radbertus primus novæ sententiæ Author , aut quod Sirmundo & Bellarmino magis placuit, primus Expositor accuratus. Certè Petrus Blesensis cum Stephano Eduensi de gloria novæ vocis in lucem editæ. Res non tanti est, ut illi infistere jam libeat ad alia properanti. Id nunc astero, non favisse Transubstantiationi seu quæ

à Nicolao Secundo, seu, quæ à Gregorio vii. super eodem argumento definita sunt, ac Berengario tanquam de fide præscripta. Utramque formulam exscribere hic opus est, ut magis quæ in illarum præjudicium deinceps ad Innocentii iii. tempora gesta sunt, intelligantur.

Prior formula quam Berengario præscripsit Nicolaus II. anno 1059. in Concilio Romano, dictante Humberto Sylvæ Candidæ Episcopo & Romanæ Ecclesiæ Cardinali, sic habet: *Ego Berengarius &c. Consentio autem Sanctæ Romanae Ecclesiæ & Apostolicæ sedi, & ore & corde profiteor, de Sacramentis Dominicæ mensæ eam fidem me tenere quam Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc Sancta Synodus auctoritate Evangelicæ & Apostolicæ tenendam traxit, mibique firmavit; scilicet, panem & vinum, quæ in altari ponuntur post consecrationem, non solum Sacramentum, sed etiam verum Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, & sensualiter, non solum Sacramento, sed in veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & Fidelium dentibus atteri.*

Hanc formulam Lanfrancus refert Libro de Corp. & Sang. Quam autem posterioris ævi Scriptorum hæc Formula exercuerit ingenia, infra videbimus, rem certius intellecturi, si præ manibus essent, quæ super eo capite *Ego Berengarius* in libro 72. quæstionum circa Sacramentum Eucharistiae se scripsisse memorat Willelmus Wideford adversus Joannem Wiclefum.

Fascicul.
fol. 102.
col. 2.

Alteram à Gregorio Septimo præscriptam
Anno 1078. his conceptam verbis ibidem sic
repræsentat Lanfrancus.

*Ego Berengarius Corde Credo & Confiteor panem
& vinum quæ ponuntur in Altari per Mysterium
Sacrae Orationis & Verba nostri Redemptoris sub-
stantialiter converti in veram ac propriam ac
vivificam Carnem & Sanguinem Iesu Christi
Domini nostri, & post consecrationem esse verum
Corpus Christi, quod natum est de Virgine, &
quod pro salute Mundi oblatum in Cruce pepen-
dit, & quod sedet ad dexteram Patris, & ve-
rum Sanguinem Christi qui de latere ejus effusus
est, non tantum per signum & virtutem Sacra-
menti, sed in proprietate Naturæ, & veritate
Substantiæ, sicut in hoc brevi continetur, & Ego
legi & vos intelligitis. Sic credo, nec contra hanc
fidem ulterius docebo, sic me Deus adjuvet &
hæc Sancta Dei Evangelia.*

Hæc est secunda Formula, ad quam non
jam noto quod habent plurimi, Engelbertus
Trevir. Archiepiscopus & Sinodi Brixiensis
Episcopi apud Urspergensem ad Ann. 1080.
dubitasse admodum Gregorium Septimum
super eamet fide quam Berengario præscripsit.
Id jam seu verum sit, seu confiditum ad in-
vidiam Gregorio Septimo creandam, non
moror: Unum est tamen quod illa formula
satis luculenter probat, quicquid demum ad-
versus Berengarium sanxisset Nicolaus Secun-
dus in suo Concilio, non omnes illicò lites
super ea quæstione fuisse compositas. Possem
laudare Sigebertum qui in Chronico refert

contra

contra Berengarium & pro eo multum à multis & verbis & scriptis disputatum esse. Verum haud alium jam testem laudare lubet, quam Gregorium ipsum Septimum in opere MS. super Matthæum, quod ex Reverendissimi Archiepiscopi Cantuar. Bibliotheca mihi suppeditavit Rev. Doctor. Maurice Theologus Oxoniensis. Ex eo enim loco sat manifestum est, quam bellè vel inter ipsos Transubstantiationis Assertores convenerit.

Cum autem panis & vinum, inquit, dicantur à cunctis Sanctis, & à Fidelibus creditur transire in substantiam Corporis & Sanguinis Christi, quid sit illa conversio, an formalis an substantialis quæri solet? Quod autem formalis non sit, manifestum est; quod forma panis & vini remanent. Utrum verò sit substantialis, perspicuum non est. Quidam autem dicunt hic substantiam in substantiam transire & converti, ut hæc fiat illa, nec tamen illa augeatur; nec concedunt quod hanc esse illam verè dici possit: Alii autem sic dicunt, hanc in illam transire & converti, quod sub illis accidentibus sub quibus prius erat substantia panis & vini, post consecrationem est substantia Corporis & Sanguinis, quibus tamen non efficitur; Nos autem incerta relinquentes, quod ex authoritatibus certum est profitemur, scilicet substantiam panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Christi converti, modum verò conversionis ignorare non erubescimus fateri.

Hildebrandi esse hoc opus, Verba, quibus illud clauditur, demonstrant; Explicit expositiō Hildebrandi servi Iesu Christi super Matthæum,

*per Verba & Sensum horum Expositorum, &
subtilitatem glossarum venerandorum Magistrorum.
Adjuro te & ut librum hunc per presens exemplar corrigas &c.*

Paulò post Gregorium VII. floruit magnâ famâ eruditionis Rupertus Tuitiensis Abbas, ex cuius scriptis quæ fuerit eorum qui defenderunt Definitiones Nicolai Secundi, & Gregorii VII. perplexitas in Berengarianis confutandis haud ægrè animadvertas. In omnes fœc convolverunt partes, in omnia se abrupta dederunt præcipites, quo Realis Præfentia fidem tuerentur, & quæ inde absurdâ emergebant conglomerata posse effugere. Tentavit novam viam Rupertus, aut jam ante ipsum reperta via insistere agresius est. Author est enim Guitmundus, Impanationem jam ante à Perengario fuisse suis suggestam. *Berengarius*, inquit, *aliquos docet nibil in cibo Altaris Domini, Corporis & Sanguinis Christi nostri umbram tantum & figuram baberi, aliquibus verò tanquam subtilius quærentibus satisfaciens, ipsam ibi Corpus Christi esse respondet, sed impanatum latere.* Id per meram calumniam Berengario afflictum fuisse, vel eo colligitur, quod Algerus hanc sententiam Ruperti Flæsim novam vocitet, quæ si fuisse Berengarii inventum, minimè ivislet dissimulatum. Quicquid sit, in ea sententia fuisse Rupertum res erit extra controversiam, si hæc ipsius loca non oscitanter legantur.

Primus Locus est Libro 2. de Divinis Officiis cap. 2. *Quoniam prope est in ore tuo & in Corde tuo verbum Dei verbum Crucis Christus Dominus; si bu-*
jus

jus Verbi flamen super panem & vinum effuderis, & ordine qui ab ipso statutus est veritatem hujus verbi protuleris; Statim de Sancto Altari panem ipsum, & vinum in Corpus & Sanguinem suum transferendo suscipit eadem virtute, eadem potentia vel gratia, quam nostram de Mariâ Virgine carnem suscivere potuit, quomodo voluit; nec duo corpora dicuntur aut sunt, hoc quod de Altari, & illud quod acceptum est de utero Virginis, quia videlicet unum idemque Verbum, unus idemque Deus sursum est in carne, hic in pane. Unitas enim Verbi unitatem efficit Sacrificii; similiiter enim unum Verbum & olim carnem de Maria Virgine sumvit, & nunc de Altari salutarem Hostiam accipit. Igitur unum corpus est, & quod de Mariâ genitum in Cruce pependit, & quod in Sancto Altari oblatum quotidie nobis ipsam innovat passionem Domini.

Secundus Locus est ejusdem libri cap. IX.
Quum diceret idem magnus Pontifex panem & vinum tenens, Hoc est Corpus meum, Hic est Sanguis mens, vox erat Verbi incarnati, vox Eterni Principii, Verbum antiqui Concilii, Verbum quod humanam acceperat naturam, idem in carne manens panis & vini accipiebat substantiam. Vitâ mediâ, panem cum suâ carne, vinum cum suo jungebat Sanguine: Quemadmodum in Corporeis sensibus, menti & corpulento aeri media lingua intervenit, & utramque conjungens unum sermonem efficit, quo in aures dimisso, id quod audibile est citè absimitur & transit; Sensus autem sermonis, & in dicente & in eo qui audit, integrè permanet & inconsumptus: Sic Verbum Patri

Patris Carni & Sanguini quem de utero Virginis assumpserat, & pani ac vino quod de Altari assumpsit medium interveniens unum Sacrificium efficit, quod quum in ora Fidelium Sacerdos distribuit, panis & vinum assumitur & transit. Pannus autem Virginis cum unito sibi Verbo Patris, & in Cxlo & in hominibus integer permanet & inconsumptus : Sed in illum in quo fides non est praeter visibiles species panis & vini, nihil de Sacrificio pervenit.

Omnino si que supersit penes legentem intelligendi facultas, fieri non potest quin deprehendat, ut Ecclesia docet humanam Naturam a Verbo fuisse assumptam, absque ulla destructione aut mutatione naturae humanae; sic Rupertum voluisse Verbum assumptissime panem, & id Dogma tanquam opportunum Praesentiae Realis fidei statuminandae proposuisse, quod quam parum cum Transubstantiationis fidei conveniat, nemo non novit. Certè qui Verba Ruperti expenderit & illorum significationem nativam, haud in alium censembit scripsisse Algerum Ruperto aqualem quam in Rupertum, cum haec habet; Errantes quidam de quibusdam Sanctorum Verbis, dicunt ita personaliter in pane impanatum Christum, sicut in carne humana personaliter incarnatum Deum. Ita quidem judicavit Thomas Waldensis, qui Valeranum Naumburgensem Episcopum libri de Officiis, qui est revera Ruperti, Authorem putans, illum pro Impanationis Patrono habet & refellere quam potuit accerimè, Tom. 11. cap. 65. in se suscepit. Ita judi-

judicarunt Cardinalis Bellarminus & Vasquez,
Valerius Andreas in Bibliotheca sua Belgica
ad Rupertum, Possevinus in apparatu, Theo-
philus Raynaudus in Syntraxi I. partis opus-
culorum Anselmi, & recentiores Scholæ Pon-
tificiæ Magistri.

Reclamat quidem Dominus Gerberon, & *Apol. pro*
malè Ruperto illud impingi, quod ad Be-*Rup. p. 332.*
rengarianos unicè fuit referendum, pugnat, & seq.
hoc potissimum argumento quod in Ruper-
tum nemo Coætaneorum inventus fuisse memo-
retur ob hanc tam à fide alienam Sententiam.
Id autem vel eò magis urget, quod suis invi-
dis suisque adversariis non caruit Rupertus.

Verùm Æthiopem lavat Dominus Gerbe-
ron. Fateor haud ita solemne esse, ut qui
hæresin tam crassam oriri advertunt viri Ec-
clesiaстici, adeo patienter ferant. Verùm nec
res est prorsus inaudita. Quis enim non novit
Sti. Hilarii Dogma de Impatibilitate Corporis
Christi non fuisse illicò confutatum? Ipsius
tamen Illustrissimi Scriptoris de quo Hierony-
mus Epist. 7 ad Lætam, *Hilarii libros in of-*
fenso decurrat pede, hunc errorem confutavit
duobus post faculis Claudianus Mamertus lib.
2. de stat. anim. ad Sidonium Apollinarem.
Nec res est in quo virorum eruditorum filen-
tium aliquâ excusatione careat, ubi potissi-
mum, quod de Ruperto fatemur, aliis bene
multis in locis communem sententiam sequi
videtur.

Haud magis validum intorquet Dominus *pag. 337.*
Gerberon telum à silentio Joannis Parisiensis
petitum.

petitum. *Huic argumento*, inquit, accedat quod Joannes Parisiensis ordinis Prædicatorum in citata determinatione, eas Scriptorum Ecclesiasticorum sententias Colligens, quibus utcumque probari possit modus existendi Corpus Christi in Altaris Sacramento, per unionem Hypostaticam panis & vini cum Verbo, mediante Christi Corpore, nihil de Ruperti sententiâ, nullaque ex ipsius operibus Verba protulit, quæ sanè non solum fuisse, si Hypostaticam hujusmodi unionem panis cum Verbo in ipsis aperte doceri intellexisset. Meret nugæ. *Eo* vixit tempore Joannes Parisiensis, quo de veterum scriptis vivebant parùm folliciti Scholasticæ Theologiae Magistri. Hinc apud illos, si quosdam antiquiores excipias, quos ex Lombardo & Gratiano laudabant, nullos ferè reperias, præter Damascenum & Maximum, quorum nonnulla in Latinam Linguam fuerant translata.

Quid quod haud aliâ ratione judicari possit, si oculos conjiciamus in alia loca ejusdem authoris, quæ eandem sententiam planè exprimunt. Eorum unus habetur in Exodum libro 2°. cap. 10. ubi operatione Spiritus Sancti panem Corpus, vinum fieri Sanguinem Christi statuens, ait, *Totum attribuetis operationi Spiritus Sancti*, cuius effectus non est destruere vel corrumgere substantiam, quamcunque suos in usus assumit; sed substantiæ bono permanenti quod erat invisibiliter adjicere quod non erat, sicut naturam humanam non destruxit, quam illam operatione sui ex utero virginis Deus Verbo in unitatem Personæ conjunxit; sic substantiam panis

panis & vini secundum exteriorem speciem quinque sensibus subjectam non mutat, aut destruit, quum eidem Verbo in unitatem Corporis ejusdem quod in cruce pependit, & Sanguinis ejusdem quem de latere suo fudit, ista conjungit. item quomodo verbum à summo demissum Caro factum est, non mutatum in Carnem, sed assumendo Carnem; sic panis & vinum, utcumque ab imo sublevatum, sit Corpus Christi & Sanguis, non mutatum in Carnis saporem, sive in Sanguinis horrorem, sed assumendo invisibiliter utriusque Divinitate scilicet & Humanæ quæ in Christo est immortalis substantiae veritatem. Proinde sicut hominem qui de Virgine sumptus in Cruce pependit, recte & Catholice Deum confitemur; sic veraciter hoc quod sumimus de sancto Altari Christum dicimus & agnum Dei predicamus.

Hic locus Commentario non eget, adeò clare Transubstantiationis Dogmati adversatur, Panis æquè ac Carnis Assumptionem Verbo tribuendo.

Aker locus Ruperti habetur lib. 6. in Joannem his Verbis memorabilibus.

Quod si quis, ait ille, à nobis querat quomodo panis, qui hoc anno de Terra creatur, Corpus Christi sit quod in Cruce pependit, & vinum quod præsentibus expressum est acinus ille Sanguis ejus fit, quem de latere suo fudit? Interrogemus eum quomodo Filius Hominis, qui utique de fæmina conceptus & de Terra natus est, de Cœlo descenderit? Vel quomodo antequam in Cælum ascenderet, jam in Cœlo esse potuerit, juxta veritatem ipsius dicentis, Et nemo ascendit in Cælum nisi qui descendit de Cœlo, Filius Hominis qui est in Cœlo?

Hoc

Hoc profectò si quis sapit, respondere poterit quod propter unitatem Dei & Hominis Christi illud rectissimè dictum sit; quia videlicet unus est Christus, Filius Hominis, cum filio Dei qui de Cælo descendit; quique cum esset in Terra, nibilominus & in Cælo & ubique erat. Quippe quem locus nullus concludit; quia incircumscripta est natura Divinitatis. Ergo verbis paululum de mutatis dicam ei; Nemo te sublevat in Cælum, nisi hic panis qui descendit de Cælo; hoc Corpus Domini quod pependit in ligno, & hic Sanguis ejus qui effusus est pro omni Mundo. Nempe si priorem sententiam vidi, de ista non video quid dubitet. Unitas enim Verbi unum efficit Corpus Christi, ut illud quod tunc in cruce pependit, & istud quod tunc Ecclesiæ fides ore Sacro conficit, unum Corpus sit, una inquam Caro, & unus Sanguis sit.

Tertius Locus habetur eodem libro 6. in Joannem cap. 6. Sicut Verbum Caro factum est non mutatum in Carnem, sed assumendo, & in unitatem Personæ suæ transferendo panem, proinde sicut de Carne nostra, ejusdem videlicet speciei cum nostra quam Virgo Maria peperit verè fatemur propter unitatem personæ, quia Deus est; sic nibilominus de pane isto visibili, quem ejusdem Verbi invisibilis Divinitas assumens, in Carnem suam transfert, verè & Catholice confitemur, quia Corpus Christi est.

Quartus denique Locus habetur lib. 7. in Joann. his Verbis. Non ita consenuit fides nostra, ait Rupertus, ut non videat se frangere panem Dei & integrum servare Filium Dei;

Quo-

Quomodo Senex Abraham videre potuit, ut & arietem percuteret & filium aræ suppositum non laederet. Licet panis iste visibilis cum invisibili Filio Dei unum factus sit, aries autem ille cum Isaac pro quo eidem aræ impositus est, unum esse vel fieri non potuerit; nam Dei Filius, id est Deus & Homo, habet in se virtutem effectivam, quæ sibi unitat panem istum visibilem, Isaac autem illum sibi corporare salvâ utrâque substantiâ non poterat arietem. Quia revera sicut Deus & Homo unus est Christus; sic & ipse panis visibilis consecratus, cum illa carne quæ pependit in cruce, una Caro est, unum est Christi Corpus. Et quia in vera Carnis morte Divinitas nihil passa est; sic ubi in Altari verum Christi Corpus immolatur, frangitur & manducatur, eadem Christi Humanitas, quæ semel passa est & resurrexit, nihil patitur, nec enim jam moritur.

Cornicum igitur oculos confixit Gabriel Gerberon Benedictinus, cum Ruperto aliam ex aliis ipsis operum locis mentem affingere laboravit. Atque hæc paucis de Ruperto dicenda habui, quæ sat demonstrant quam parum ille pro Dogmate fidei habuerit eam de Transubstantiatione Sententiam, qualis jam à Scholasticis Theologis dedolata nobis ut fidei Dogma solet obtinendi.

Nec modo Rupertus aliam inivit viam, ut Præsentia Realis defenderet Dogma, hoc ipso aëvo post ipsum non multis annis sat impedita est à variis Nicolai II. definitio. Id ex Abbaudo L. 3. Anat. Abbate sat patet, qui in libello de Fractione Mabill. Corporis

Corporis Christi hæc habet ; Urgendus est igitur qui negat Corpus Christi frangi , utrum illud quod in Altari sacramus & frangimus credat esse Corpus Christi . Si concederit , fractioni Corporis Christi non contradicit ; si negaverit , judicet quisque fidelis , si ille fidelis judicandus sit ; videat ipse cui credere velit , qui nec autoritati Evangelicæ nec propriis oculis credit . Nos verò cum discipulis cognoscamus Dominum in fractione panis . Cogitaveram & illis aliqua respondere qui dicunt ipsum Corpus non frangi , sed in albedine ejus & rotunditate aliquid factitari , sed recogitans inceptum esse in Evangelio Christi de albedine & rotunditate disputare , amaturis talia auribus dimovens , dialecticis aut certè pueris talia permisi ; præsertim cum quivis facile videat albedinem seu rotunditatem ab ipso Corpore quod vel album vel rotundum est separari non posse , ita ut ab ipso non fracto hæc per se singulariter non frangantur .

Videmus non posse acriùs arietari definitiōnem Nicolai II. quam factum est illis quos Abbaudus tum floruisse notat , & quos nonniſi per transennam impugnat . Verū vel ipse Abbaudus eam viam in illis confutandis sequitur , quæ nurperis adversatur plurimum , ut infra patebit . Unum est quod ifte profert quod maximā consideratione dignum , scil . haud ille aliter pronuntiat , ac si quæcumque de accidentibus sine subiecto feruntur , aut nondum fuissent inventa aut pro puerilibus ludis à Viris gravibus effent habenda .

Hoc ipsum abundè colligas ex iis quæ adverſus

versus Abaillardum disputat Gualterus Prior Sti. Victoris ad muros Parisienses à Mabillo-nio editus in Notis ad Abbaudum Analect. T. 3. p. 450. Demum venit ad Berengarium; hic enim hæreticus asserebat in figura & in Sacramen-to totum fieri, nihil in veritate. Postea verò convictus coram Nicolao Papa & pluribus Episcopis confessus est, etiam & juravit panem scilicet & vinum post consecrationem non solum Sacramentum sed etiam verum Corpus & Sanguinem esse, & sensualiter non solum Sacramento, sed etiam veritate, manibus Sacerdotum tractari & frangi, & Fidelium dentibus atteri. Ecce Catholica fides. Iste autem Scholasticus (Abaillardus) sic exponit: Verè quidem, ait, est; sed in Sacramento tantum. Item ait: Sanè dici potest fractio illa & partitio, non in Substantia Corporis, sed in ipsa forma panis Sa-cramentali fiedi; ut vera fractio & partitio sit ibi, quæ fit non in Substantia, sed in Sacra-mento, id est, in specie. Item, Est ibi vera fra-ctio & partitio quæ fit in pane, id est, in forma panis. Item, fractio, & partes illæ, quæ ibi videntur fieri, in Sacramento fiunt, id est, in specie visibili. Ideoque illa Berengarii Verba ita distingueda sunt, ut sensualiter, non modo Sacra-mento, sed in veritate dicatur Corpus Christi tractari manibus Sacerdotum, frangi quoque, & atteri dentibus; Verè quidem, sed in Sacramento tantum. Vera est igitur ibi attritio, & partitio. Ecce dum Catholicam fidem, nullâ prorsus distin-ctione indigentem, solitis sibi argumentationibus distinguit, alterum se probat Berengarium. Per-spicit vel me non monente Lector, in ques-

scopulos impulerit suos Sectatores definitio Nicolai II. adeo ut ne quidem nuperis sat placitura sint, quæ ab antiquioribus super ea quæstione prolata sunt Magistris, illa etiam aut faltem nonnulla quæ ab antiquioribus improbata sunt, jam fere communi consensu recipiantur. Ita id Sententiis evenit Scholastorum, quod Horatius de Vocabulis pronuntiavit,

*Multa renascentur quæ nunc cecidere, cadentq;
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus.*

Sed jam ad Magistrum Sententiarum venio, ut ex illius scriptis, quam anxii, quamque varii in isto de Praesentia Reali articulo fuerint ipsius Defensores, patefaciam.

Certè cum Nicolaus jussisset Berengarium professionem in hæc Verba edere, *Panem & vinum quæ in Altari ponuntur post consecrationem, non solum Sacramentum, sed etiam verum Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, & sensualiter, non solum Sacramento sed in veritate, manibus Sacerdotum tractari, frangi & Fidelium dentibus atteri;* hinc quidem Petrus querens, in quo subjecto fundentur quæ remanent accidentia, responsione hæc tantum utitur: *Potius mibi videtur fatendum existere sine subjecto quam esse in subjecto, quia ibi non est substantia, nisi Corporis & Sanguinis Dominici, quæ non afficitur illis accidentibus.* Sic ille modestè, nam noverat alios Magistros aliter sensisse, imprimis Abælardum, qui voluit

luit accidentia in aëre fundari , ut Bernardus habet Epistolâ 290. Vides existentiam accidentium absque subjecto , sine qua Transubstantiationis totum quantum est corruit Dogma, illi proponi ut privatam sententiam , *potius* , inquit ille , *mibi videtur dicendum*.

Illinc verò num Corpus Christi frangatur quærens , num verò nihil ibi frangatur , sat clarè formulam Nicolai Secundi valere jubet , his verbis : *Fractio & partes quæ ibi videntur fieri , in Sacramento sunt , id est , specie visibili , ideoque illa Berengarii verba ita distinguenda sunt , ut sensualiter non modò in Sacramento sed in veritate dicatur Corpus Christi tractari manibus Sacerdotum , frangi verò & atteri dentibus , verè quidem , sed in Sacramento tantum. Vera ergo est ibi attritio & partitio , sed in singulis partibus totus est Christus. Unde Hieronymus , singuli accipiunt Christum Dominum , & in singulis portionibus totus est , nec per singulos minuitur , sed integrum se præbet singulis.*

Negari porrò nequit , quin existimaverit substantiam panis in Corpus , vinique substantiam in Sanguinem converti ; verum de modo hujus Conversionis quid demùm statuat audiamus illum. Si autem queritur qualis sit illa conversio , an formalis , an substancialis , vel alterius generis , definire non sufficio. Vides quām aqua hæreat Magistro dicenti : sed pergit ; *Formalem tamen , inquit , non esse cognosco , quia species rerum quæ ante fuerant remanent & sapor & pondus.* Jam audi quot super eo Dogmate in partes itum sit. *Quibusdam* , inquit ,

esse videtur substantialis dicentibus, sic substantiam converti in substantiam, ut hæc essentia-liter fiat illa. Cui sensui præmissæ authoritates consentire videntur. Sed huic sententiæ sic opponitur ab aliis. Si substantia panis, inquiunt, vel vini convertitur substantialiter in Corpus vel Sanguinem Christi, quotidie fit aliqua substantia Corpus vel Sanguis Christi quæ antè non erat, & hodie est aliquid Corpus Christi quod heri non erat, & quotidie augetur Corpus Christi, atque formatur de materia de qua in conceptione non fuit factum. Gravissima difficultas, sed quæ viros ingenio pollentes non siffit. Quidam verò sic dicunt conversionem illam esse intelligendam, ut sub illis accidentibus, sub quibus erat priùs substantia panis & vini, post consecrationem fit substantia Corporis & Sanguinis, sic tamen ut ex eis non efficiatur, & sic afferunt dictum panem transfire in Corpus Christi; quia ubi erat panis, nunc est Corpus Christi; quod si est, quid ergo fit de substantia panis & vini? Illi dicunt vel in præjacentem materiam resolvi vel in nihilum redigi: Alii verò putaverunt ibi substantiam panis & vini remanere, & ibidem Corpus Christi esse & Sanguinem, & hæc ratione dici illam substantiam fieri istam, quia ubi est hæc, est & illa.

Vides, eruditæ Lector, in his variis Sententiis quam parùm concordes fuerint Præsentiaæ Realis Patroni, quamque vias repugnantes invicem tentarint; singuli tamen se intra opinionum cancellos suarum continent. Eandem sententiarum varietatem quam antea notaverat Hildebrandus, notavit in alio opere scilicet

scilicet in Epistolas Pauli, Lombardus, sic enim ille. *Cum autem panis & vinum à Sanctis dicatur & à cunctis Fidelibus credatur transfire in substantiam Corporis & Sanguinis, quæ sit illa conversio, an formalis, an substantialis quæri solet.* Quod autem formalis non sit manifestum est, quia forma panis & vini remanet. Utrum verò sit substantialis non perspicuum est. Quidam enim dicunt sic substantiam in substantiam transfire vel converti, ut hæc fiat illa, nec illa augeatur, nec concedunt quod hæc esse illa verè dici possit. Alii autem sic dicunt, hanc in illam transfire vel converti, quia sub illis accidentibus sub quibus prius erat substantia panis & vini, post consecrationem est substantia Corporis & Sanguinis, quibus tamen ipsum Corpus non afficitur. Nos autem incerta relinquentes, quod ex autoritatibus certum est profitemur, scilicet, substantiam panis & vini in substantiam Corporis & Sanguinis Dominici converti, modum verò Conversionis ignorare non erubescimus fateri. Quod hic fere Hildebrandum exscripsit verbatim Petrus Lombardus nemo est qui non videat, nec majorem illi affulsiſſe licem sat ex relatis manifestum est.

Haud alio res stetit loco post Magistri mortem, nec lites illæ aut opinionum varietates fuerunt compositæ. Testis est qui Petro Lombardo pñè fuit æqualis Petrus Pictaviensis, Parisiensis Universitatis Cancellerius in Sententiarum opere, parte 5. cap. 12. his verbis. Ideò dicunt quidam, hæc ratione panem converti in Corpus, quia ubi est panis ibi incipit esse Corpus, ut simul sit hoc cum illo,

Et in pane illo sint accidentia illa. Alii dicunt idèo panem verti in Corpus, quia ubi prius erat panis, modò est Corpus, Et desinit ibi esse panis quod redigitur in primordialem materiam vel in se consumitur. Alii verius dicunt, quod panis essentialiter ex vi verborum fit Corpus Christi, nunquam tamen panis ille erit Corpus Christi, Et sunt illa accidentia sine subjecto. Quomodo fit, penes illum est qui hoc potest, non enim sunt in Corpore Christi quod non habet talem formam immo potius humanam quæ non videtur ibi, licet in ea forma sit ibi.

Pullus Cardinalis qui obiit anno 1143. eam rationem consecutus est de Fractione differendi, quæ quam parum tum placeret Nicolai II. formula aperte docet. Hæc habet ille sententiarum suarum parte 8. cap 5. *Corpus ergo Christi videtur frangi & non frangitur, videtur centeri dentibus & non conteritur, nimirum contritio & fractura speciem comitantur, non etiam rem.* An potuit clarius in os Nicolai II. definitioni in Syncdo Romana contradici, quam factum est à Magistro Sententiarum & à Petro Pictaviensi?

Ipse Innocentius III. l. 4. de Mysteriis Missæ cap. 10. ad majorem expressionem hæc Nicolai Secundi Verba referre conatus est.

Illorum tamen ut patet vestigia fecutus est Joannes Semeca, vir inferioris ævi, qui glossas scripsit in Jus Canonicum, quippe ad Canon. *Ego Berengarius, hæc habet, nisi sanè intelligas verba Berengarii, in Majorem incides Hæresim quam ipse habuit, & ideo omnia referas ad species ipsas; nam de Christi Corpore partes*

partes non facimus. Sic & in cap. utrum sub figura 72. Berengarius ibi Hyperbolice locutus est & veritatem excessit, quibus paria habet Herueus in 4. dist. quæst. 1. articul. 1. ad illud Berengarii facile respondet, quia quando Sancti loquuntur contra Hæreticos ad maiorem expressiōnem veritatis declinant plus ad oppositam partem illius Hæresis: & tales locutiones non sunt extendendæ, sed potius restringendæ. Et quia Berengarius erat reprehensus, quod dixerat Corpus Christi non esse realiter in Sacramento, sed tantum in Signo; ideo ut expressius confiteretur oppositum dicit, quod non solum est Realiter in Sacramento, sed etiam quod dentibus teritur, quod quidem vocabulum, ut scilicet à dentibus teratur, non est extendendum, sed exponendum & restringendum, ut sit sensus, non, quod Corpus verum Christi teratur dentibus, sed quod illæ species, sub quibus realiter est, terantur dentibus. Sic & Richardus de Media Villa in 4. dist. princip. 1. q. 1. Berengarius fuerat infamatus quod non credebat Corpus Christi Realiter contineri sub pane, ideo ad sui purgationem per Verba excessiva contrarium afferuit. Sic loquuntur illi haud advertentes formulam fuisse à Nicolao Secundo Berengario præscriptam, & ab Humberto Sylvæ Candidæ Episcopo dictatam, quod etiam à Joanne Parisiensi scit⁹ fuit annotatum, atque adeò non Berengarium, sed Concilium Romanum condemnare se, cum hanc formulam exhibent.

Mitto hic quæ habent Petrus de Palude & Joannes Capreolus p. 4. dist. 11. q. 3. super ea quæstione ad quam hæsitant, ut bo-

bonum sensum ex hac Berengarii confessione eliciant. Quæ enim hactenus à me relata sunt sat demonstrant, quantas in angustias sese conjecterint Berengarii hostes, quāmque varias formas induerit Realis Præsentia Dogma à ducibus Pontificibus Nicolao II. & Gregorio VII. sanctum.

Hic tamen antequam de Innocentii Tertii super eo articulo definitione dicam, adjicere lubet quām exhoruerint definitiendum supra relatarum defensores consequentiam ineluctabilem, quæ ex illa sponte oriebatur. Non hic jam exagito, quām sententiam Rabani exofam habuerint, qui docuit partem quidem Sacramenti nutrire Communicantes, aliam verò, ciborum instar cæterorum, abire in secessum, quanquam id disertè pronuntiasset Origenes. Williami Malmesburiensis super ea ad hujus præfationis finem edam integrā Epistolam, mecum à Reverendo Viro D. Batley communicatam, quā id sicut manifestum. Hæc enim ibi habet; *Interea te admonitum volo ut unum ex his qui de talibus disputatione fugiendum scias, Rabanum nomino, qui in libris de Officiis Ecclesiasticis dicit Sacraenta Altaris proficere ad saginam Corporis, ac per hoc corruptioni vel morbo vel ætate vel secessu vel postremo morte obnoxia quæ de Domini Corpore dicere, credere, scribere, quanti sit periculi vides. Videri possunt super ea quæstione Innocentius V. in 4. dist. 9. art. 1. & Author Fortalitii Fidei l. 3. consider. 6. Impossib. 23. ne jam cæteros memorem.*

Non itidem refero in quam absurdam senten-

sententiam lapsi sint qui negarunt species ire in secessum. Certè Guillelmus Goris docet illas per sudores emitti , quomodo ipsius refert sententiam Joannes Picardus in Thefauro Theologorum Scholasticorum; & hanc sententiam pro probabili habet Glossa ad Cap. tribus gradibus de Consecr. Vides qui jam subdubitationes Amalario memoratae, posteriori ævo quæstionibus stupendis ansam dederint. Dixerat ille ad Guntardum scribens Epist. 6. T. 7. spicit p. 172. *Ita verò sumptum Corpus Domini bondâ intentione, non est mibi disputandum utrum invisibiliter assumatur in Cœlum, an reservetur in corpore nostro usque in diem sepulturæ, aut exhaletur in auras, aut exeat de Corpore cum Sanguine, aut per poros emitatur, dicente Domino, Omne quod intrat in os in ventrem vadit & in secessum emititur.* (Matth. 15. 17.) *Hoc solum cavendum est, ne Iudeæ corde sumam illud, & ne contemptui habeatur, sed discernatur saluberrimè à communib[us] cibis.* Ex his speculationibus, quas tamen Amalarius semovet , quid ortum fuerit vides. Verùm his missis aliud nunc urgere lubeat.

Omnino sequebatur ex Dogmate de Reali Præsentia bruta animalia quæ in Hostiam consecratam incidissent, & illam deglutiissent, ipsummet Christi Corpus deglutire , & illo non minus quam quemlibet ex Communicantibus vesci. Hanc consequentiam non multum incommodasse eis , qui Permanentiam panis in Sacramento tuebantur, docet Innocentius Tertius de Mysteriis Missæ lib. 4. cap. 9.

Hi facile, inquit, solvunt quæstionem quâ quæritur quid à mure comeditur, cum Sacramentum comeditur. At id horruerunt monstri quicunque ante Innocentium Tertium scripserunt.

Guitmundus initio lib. 2. hæc habet: *Mihi equidem Sacraenta hæc nequaquam à muribus vel aliquibus Brutis animalibus videntur posse comediri. Quod si aliquando velut corroso videantur, quod de Hortulano, de Peregrino, vel Le-proso diximus, responderi posset, id est, non esse cor-rosa, sed vel ad puniendam seu corrigendam Ministrorum negligentiam, vel ad probandam eorum, qui hoc viderint, fidem, in tali specie posse videri. Ad hoc verò quod à brutis animali-bus consumi posse dicuntur respondere possumus, ob prædictas causas, id est, probandæ fidei, aut dam-nandæ, seu corrigendæ custodum negligentiae, bruta animalia eatenus posse accedere quo usque potest humanus visus aspicere, deinde aut mox invisibiliter Angelorum ibi semper adsistentium ministerio, vel suæpte virtute raptum iri, in cœlisque constitui.*

Algerus in eadem prorsus fuit sententia, ut videoas libro 2. de Corpore & Sanguine Christi. Guitmundum & Algerum fecuti sunt Hugo Victoriinus, lib. 1. de Sacram. part. 1. c. 13. Et Sententiarum Magister lib. 4. distinct. 13.

Nec abiit à Magistro Petrus Pietaviensis Sententiarum parte 5. cap. 12.

Quid quod Innocentius Tertius in libro quarto de Mysteriis Missæ eandem senten-tiam habet cap. 11. Si quæritur quid à mure comeditur quum Sacramentum corroditur, vel quid

quid incineratur cum Sacramentum crematur, respondetur, quod sicut miraculosè substantia panis convertitur, quum Corpus Dominicum incipit esse sub Sacramento, sic quodam modo miraculosè revertitur, tam ipsum ibi definit esse: non quod illa panis substantia revertatur quæ transivit in carnem, sed quod ejus loco aliquid miraculosè creatur, quamvis hujus accidentia sine subiecto possunt sic corredi sicut edi. Quam parum hæc posterioribus seculis Innocentii sententia arriserit, & quomodo ut Hæresis damnata sit à Gregorio Papa XI. & à Clemente VI. videbimus infra. Id saltem animadvertiset Lector. 1°. Quidem si pro Hæreticis habitu sunt qui panem pro solo Corporis Christi signo habuerunt, ut ait Innocentius Tertius de Mysteriis Missæ l. 4. c. 7. nihil circa modum Præsentia Carnalis fuisse tum positum tanquam de fide. 2°. Variè æstuasse Doctores, dum hanc aut illam consequuntur viam defendendi Gregorii VII. & Nicolai II. definitiones contra Berengarium. Id docet sententia Ruperti Tuitiensis Abbatis. 3°. Omnibus fere displicuisse formulam à Nicolao Secundo præscriptam Berengario, adeò ut ad σόφον φάρμακον configere necesse habuerint, referendo ad species Sacramenti, quod de Corpore Christi pronunciaverat Nicolaus. Σόφον φάρμακον voco, quippe tam bene id staret abiente Christi Corpore quam præsente sub speciebus; cum haud magis præsens frangatur, quam si foret absens. Qui de re tota accuratè censere volet lustret Abbaudi Abbatis, qui Gregorio VII. fuisse penè suppar videtur, Tra-

Etatum

statum de *Fractione Corporis Christi*, cuius scopus est, ut tueatur veraciter Corpus Christi manibus frangi Sacerdotis, & illum conferre dignetur cum iis quae ad formulam à Nicolao II. Berengario præscriptam retulimus. 4°. Demum Dogma de Permanentia panis haud minus suos defensores habuisse, quam Dogma de illius Annihilatione, aut Dogma de conversione substantiae panis in Corpus & vini in Sanguinem suos habuit Astipulatores inter Scholæ Magistros. Videtur quidem Innocentius Tertius de Mysteriis Missæ lib. 4. cap. 9. referens, fuisse olim qui statuissent panis substantiam cum Corpore Christi permanere, ita loqui ac si supponeret suo ævo amplius non fuisse qui ita sentirent; sed alius est longè hujus loci sensus, ut ex iis quæ postea dicenda sunt cuius intelligenti patebit.

Ad Innocentium Tertium venio qui ann. 1215. earum viarum quas haec tenus indiscriminatim fecuti erant superioris ævi scriptores, unam viam cæteris prætulit, Transubstantiationis Verbo, quod XII. seculo ortum habuit, etiam adoptato. Canon sic se habet; *Verum Christi Corpus & Sanguis in Sacramento Altaris sub speciebus panis & vini veraciter continentur, Transubstantiatis pane in Corpus, & vino in Sanguinem potestate Divina, &c.* Non memorabo hic quis vir fuerit Innocentius ille. De illo haec paucis habet Matthæus Paris Anglus; *Super omnes mortales ambitiosus & superbus pecuniaeque sitior insatiabilis, & ad omnia scelerata pro præmiis datis vel promissis cereus & proclivis.* Haud

Haud item referam quā Imperatorem Othonem imperio dejecerit , quā ratione Angliæ Regem Joannem eò tandem impulerit , ut servandi sui regni causā , quo ipsum dejecerat Innocentius , illi vectigal annum soluturum sē spondere fuerit coactus . Haud denique commemorabo quā ratione in hoc ipso Lateranensi Concilio sibi arrogaverit Jus regnorum & principatum legitimis Dominis sub Hærescos prætextu auferendorum , & in alios conferendorum , ut illi fuisse vi- sum . Talem virum , si non fuit veritatis amans & studiosus , mirabitur quicumque illum tam æqui amantem esse pro comperto habet , ex iis quæ coram orbe universo ab eo attentata sunt .

Quicquid sit , primus ille & solus in Lateranensi Concilio Transtubstantiationem sub an- thematis pena in Dissidentes definire molitus est : Quippe contra morem in Conciliis ab omni ævo receptum , nil deliberationi Patrum aut illorum Judicio permissum est : Omnia ille pro imperio , digesta in Canones , ad Concilii Patres haud expendenda detulit ; ac ne sua molimina carerent sperato successu , Domini- cum , Ordinis , qui ab illius nomine Dominicani dicuntur , Monachorum Institutorem sub tu- telam suam suscepit . Quantam porrò ille stra- gem ediderit reluctantium ipsius placitis , quantam in adversarios carnificinam exercue- rit eorum Dominicanorum operâ referre ne- mo potest , nisi qui bella quæ in Waldenses commovit , & Inquisitionis immanem quā pa- tuit Occidens in omne genus ac sexum homi- num rabiem possit ex Historiis illius ac sequen- tis ævi commemorare . Verum

Verum quidcumque super *ea* negotio definerit Innocentius, id longe infra authoritatem definitionis à Concilio factæ substituit. Qui fuerit definiendi modus ita refert Matthæus Paris in Historia. *His omnibus congregatis in suo loco præfato, & juxta morem Conciliorum generalium in suis ordinibus singulis collocatis, facta prius ab ipso Papa exhortationis sermone, recitata sunt in pleno Concilio Capitula LXX. quæ aliis placabilia, aliis videbantur onerosa.*

Tam parum servato modo in Conciliis servando, haud mirum est si Transubstantiationem, instar abortivi Fætus, Innocentius ediderit in Lucem, non nisi lapsu temporis inter fidei Romanæ articulos computandam. Id quidem haud alio fuisse loco varia probant momenta, quæ paucis hîc referre lubet.

Ac primò quidem cum tam evidenti, ut quæ maximè, consequentia colligatur ex fide Transubstantiationis Corpus Christi à Brutis comedì cùm Hostiam consecratam comedunt, adeò ut Gregorius XI. & Clemens VI. contrariam damnaverint Bullis super eo editis; cum etiam magno consensu, tum ante Gregorium XI. tum post illius tempora à plerisque Scholæ Theologis propugnata sit ut consequentia, quam si quis negaverit eo impugnet Transubstantiationis fidem; tamen nec ante Gregorium XI. nec post illum unquam defuerunt, qui aliter longe de ea Quæstione statuerent.

Ac Bonaventura quidem, cuius Exequias celebravit Concilium Lugdunense, an. 1274. insistit vestigiis Innocentii. III. in ea quæstione

ne

ne; En quæ habet in 4. dist. 13. art. 2. q. 1.
Quantumcumque hæc opinio munitatur, nunquam tamen adē munitur, quin aures piæ hoc abhorreant, quod in ventre muris vel cloaca sit Corpus Christi, quamdiu species ibi subsistunt, &c. Et quæst. 2.
Videtur opinio, quæ dicit quod defertur Corpus quo-nusque species deferuntur, nimis ampla; quia tunc & in ventrem trajiceret & in cloacam descendere, quod aures piæ, & si diceremus, Hæretici & Infideles deriderent nos & irridenter. Hæc omnia authoritate Hugonis Victorini, supra à nobis laudatâ confirmat.

Petrus de Tarentasia, qui postea Innocentius Papa Quintus dictus est, memorat in 4. dist. 13. art. 6. duas sententias quarum prior negabat brutum sumere Corpus Christi, licet sumeret speciem Sacramenti.

Alanus Magnus qui anno 1294. obiit, hæc habet ut Waldensium solvat objectionem cap. 58. de Mure accidente ad Pixidem, *Dicimus quod non comedit Corpus Christi, sed formam illam panis quæ miraculose cedit in ejus nutrimentum, ac si esset panis substantia. Nec mirum cum in naturalibus contingat quod aliquis ineptiatur solo odore vini. Legimus quod quidam populi pascuntur solo odore pomorum, sunt tamen qui dicunt quod nihil comedit, sed videtur quod comedat, & sic miraculose saturatur ac si ederet.*

Memorat Eymeticus in Directorio p. 1. n. 15. & p. 2. q. 10. in Tarragonensi & Cæsar-Augustana Diœcesibus à Religiosis (Bona-venturæ ut patet sequacibus) hos tres articulos suisse prædicatos. 10. *Quod si Hostia consecrata*

secreta cadat , seu projiciatur in Cloacam , Lutum , seu aliquem turpem locum , quod speciebus remanentibus sub eis esse definit Corpus Christi , & redit substantia panis . 2° . Quod si Hostia consecrata à mure corrardatur , seu à bruto sumitur , quod remanentibus dictis speciebus , sub eis definit esse Corpus Christi , & redit substantia panis . 3° . Quod si Hostia consecrata à Justo vel à Peccatore sumatur , quod dum species dentibus teritur , Christus ad cœlum rapitur , & in ventre hominis non trajicitur .

Tum refert qui hos articulos Gregorius Undecimus sub excommunicationis pena inhibuit prædicari . Litteræ scriptæ sunt anno 1371 . datae jussu Pontificis . Eadem postea condemnatio à Clemente Sexto repetita est , ut habet Eymericus . Verum non tantam habuerunt authoritatem hæc judicia , ut aliter sentientes illis acquiescerent , tantum horrorem qui ex ea Doctrina sequebatur sustinere non valentes . Patet id ex Thoma Waldensi Tom . 2 . cap . 60 . qui hæc habet . *Ecclesia Christi docet , quod bestiæ brutaæ nec spiritualiter nec corporaliter comedunt Sacramentum illud solemne sacræ Eucharistiæ , quod solùm pro suo Sacramento Fideles adorant .* Jam autem notare operæ præmium est opus Waldensis à Martino V . Romano Pontifice post diuturnum examen probatum , ut ex præfixa illius operibus Epistola Pontificis patet .

Id ipsum videre est Bonaventuræ Dogma apud authorem *Fortalitii fidei* qui scribebat in Hispania

Hispania circa annum 1450. lib. 3. cons. 6.
Impoff. 23. Cum enim hanc objectionem Ju-
dæorum retulisset; *Vos Christiani sumitis hoc
Sacramentum & comeditis eum, oportet ergo quod
descendat ad stomachum & ad locum digestionis &
intestina &cætera;* Omnino authoritatem se-
quitur Hugonis Victorini de Sacramentis, parte
8. cap. 13. statuens quod postquam corporalis
*sensus in percipiendo deficit, deinceps Corporalis
Præsentia querenda non est, sed spiritualis re-
tinenda.*

Fateor paulò post Stephanum Brulefer in 4.
dist. 13. q. 5. de Opinione Bonaventura dixisse,
illam modo non teneri, cum opposita modo te-
neatur & sit secundum, unde superiori saeculo Do-
minicus Soto in 4. dist. 12. q. 1. art. 3. ait Hugo-
nen Victorinum & Innocentium III. *stupen-
da de hac re dixisse, & si quis eadem nunc dice-
ret, ab Ecclesia fore condemnandum;* sic nimis
error, initio fluvii, vires acquirit eundo. Ve-
rūm hæc dixerunt uterque, dum paſſim veri-
tatem triumpharet Dogma de Transubstantia-
tione in Scholis ferè ubique summo plausu
receptum.

Verūm non omnes illico Magistri Senten-
tiarum ejurârunt sententiam, unde qui Cata-
logum texuerunt articulorum in quibus Ma-
gister Sententiârum non tenetur communiter ab
omnibus, hæc habent ad librum 4. *Nono,
quod brutum non sumit verum Corpus Christi et-
si videatur. dist. 13. cap. Illud etiam sane,*
sat docentes suo tempore non omnibus tuſſe
hanc sententiam ingratam, quantumlibet

D

con-

contraria jam communius obtineret.

Nec tamen eò minus id probat quàm reluctata sit natura huic stupendo Dogmati , & quàm verum fuerit , quicquid demum in Scholis ex Innocentii Tertii placitis argutarentur Theologi , paucis admodum persuasum fuisse Corpus Christi esse Realiter in Sacramento Altaris , sub speciebus panis & vini ; ut agnoscit Robertus Holcot in 4. q. 3. aut si quis id possit demùm Dogma concoquere , non posse tamen , nisi post benè longum tempus , portentosas consequentias ex illo enascentes admitti.

Hoc primùm fuit momentum , quo Innocentii definitionem non tantam habuisse auctoritatem patet , quamquam illam Anathematis pæna communivisset.

Hoc sit alterum momentum. Tam incerta fuit annihilationis substancialis panis ante Innocentium Tertium , quantumlibet tum solas remanere species fuisset à Gregorio Septimo definitum , ut ipse Innocentius Tertius lib. 4. de Mysteriis Missæ cap. 7. statuerit non solum accidentales , sed etiam naturales proprietates videri remanere , paneitatem quæ saturando famem expellit , & vineitatem quæ satiando fitim expellit.

Post illius definitionem hæc quam innuit sententia haud est abolita , imò , ut sunt hominum ingenia varia , duas sententias efformavit , quæ utraque eminè sententiæ de annihilatione panis contrariae fuerunt.

Priorem , quæ ponebat formam substancialis panis permanere , refellens Thomas Aqui-

Aquinas ferè quinquaginta annis post Innocentiam definitionem, illam tum suos habuisse astipulatores notat. Sic enī parte 3. q. 75. art. 6. *Utrum facta consecratione remaneat in hoc Sacramento forma substantialis panis?* Respondeo, dicendum quod quidam posuerunt, quod facta consecratione non solum remanent accidentia panis, sed etiam forma substantialis ejus. Sed hoc esse non potest. Primo quidem, quia si forma substantialis panis remaneret, nihil de pane converteretur in Corpus Christi, nisi sola materia: Et ita sequeretur quod non converteretur in Corpus Christi totum, sed in ejus materiam, quod repugnat forme Sacramenti quā dicitur, Hoc est Corpus meum. Secundo, quia si forma substantialis panis remaneret, aut remaneret in materia, aut à materia separata. Primum autem esse non potest, quia si remaneret in materia panis, tunc tota substantialia panis remaneret: quod est contra prædicta. In alia cetera materia remanere non posset, quia propria forma non est, nisi in propria materia. Si autem remaneret à materia separata, jam esset forma intelligibilis actu, & etiam intelligens: nam omnes formæ à materia separatae sunt tales. Tertio esset inconveniens huic Sacramento. Nam accidentia panis in hoc Sacramento remanent, ut sub eis videatur Corpus Christi, non autem sub propria specie, sicut supradictum est. Et ideo dicendum est, quod forma substantialis panis non remanet. Nemo est qui non videat acumen Thomæ, verūm vel ex eo intelligere est, quām istiusmodi panis & vini annihilatiōnē exhorruerint illi, quos confutare in fē sūscipit, Theologi.

Alteram sententiam de Materia panis & vini absque suis formis permanente, defendit vir magni nominis Durandus, in 4. dist. 11. q. 9. his verbis. *Quid ergo dicendum ad quæstionem propositam de conversione substancialiæ panis in Corpus Christi?* Salvo meliori judicio, potest æstimari quod si in isto Sacramento fiat conversio substancialiæ panis in Corpus Christi, quod ipsa fit per hoc, quod corrupta forma panis materia ejus fit sub forma Corporis Christi, subito & virtute Divinæ, sicut materia alimenti fit sub formâ nutriti virtute naturæ. Et hoc tangit Damasc. lib. 4. cap. 5. quod quemadmodum naturaliter, per comedionem panis, & vinum & aqua per potum, in Corpus & Sanguinem comedentis transmutatur, ita proportionabiliter, panis, vinum & aqua, per invocationem & adventum Spiritus Sancti, supernaturaliter transit in Corpus Domini & Sanguinem: Non tamen oportet, propter hoc Corpus Domini in aliquo mutari substancialiter, quia nec per adventum alimenti mutatur Corpus nutriti substancialiter in aliquo; ut visum est. lib. 2. dist. 30. Et si videatur alicui mirum quod materia de novo adveniat corpori saltem glorioso, attendat hanc esse intentionem August. 13. de Civitat. Dei, ubi dicit, non potestas, sed egestas edendi Corporibus resurgentium auferetur. Et Beda dicit, quod Christus post resurrectionem manducavit potestate non egestate: ita quod alimento vere fuit in Corpus Christi conversum, alias non fuisset vera commestio quam fecit post Resurrectionem cum discipulis suis, nec verum argumentum identitatis carnis: potest ergo secundum
hanc

hanc viam probabiliter teneri, quod conversio substantiae panis in Corpus Christi est miraculosa, quantum ad modum faciendi, sed non quantum ad substantiam facti. Quia per virtutem naturae fit similis conversio alimenti in naturam animalis, sed non eodem modo, & eadem est potentia materiae quam potest uno modo vel alio converti, seu fieri sub forma alterius. Sed illa potentia dicitur naturalis per comparationem ad agens naturale, prout ab ipso est transmutabilis, secundum determinatas leges naturae. Supernaturalis vero dicitur per comparationem ad agens Divinum, cuius est in eam inducere quantumcumque formam possibilem in ea recipi modo quo voluerit absque legibus naturae, & sic est idem factum quantum ad substantiam facti, sed diversum quantum ad modum faciendi. Prædictus autem modus conversionis substantiae panis in Corpus Christi constat, quod est possibilis. Alius autem modus qui communius tenetur, est inintelligibilis, nec unus istorum est magis per Ecclesiam approbatus, vel reprobatus quam alius. Nec oportet difficultates fidei difficultatibus superaddere, quin potius juxta documentum scripturæ conandum est obscuritates elucidare. Et ideo ex quo unus modus est clarè possibilis & intelligibilis; Alius autem non est intelligibilis, wideretur probabiliter quod ille qui est possibilis & intelligibilis esset eligendus & tenendus.

Vides quam se in sua sententia authoritate veterum munire satagit, quam vulgarem Transsubstantiationis explicandæ viam ab Aquinate propositam naso suspendat adunco, illam

D ; tantum-

tantummodo communio rem modum designans , quæ sit autem communis sententia infra referam ; quam denique incunctanter suum modum haud magis per Ecclesiam reprobatum esse pronuntiet , quam alium qui communius à Scholæ Magistris proponebatur.

Haud multum abluderent ab earum sententiarum , quas modo retuli , postrema Henricus Quodlibet . 9. q. 9. & Quodlib. 11. q. 4. Ricardus de Media-Villa in 4. dist. 11. art. 14. Et Waldensis Tom. 2. cap. 40. & 60. & 69. Et Cajetanus in 3. q. 75. art. 8. quibus vulgo tribuant recentiores Pontificii post Sotum quod voluerint entitatem in specie infinitâ panis manentem fieri Corpus Christi per Transubstantiationem. Verum cum pugnet Gabriel Vasquez in 3. dist. 181. cap. 10. id per injuriam illis tribui à recentioribus , ab eo examine libens abstineo. Non possum tamen quin hic memorem sententiam Dominici Barnes , qui in 1. q. 4. in prima editione non nihil substantiale , nimirum existentiam substantiarum panis & vini , superesse post consecrationem absolute docuit. Quam quidem sententiam ita ille refractavit , ut tamen illam voluerit esse probabilem , quantumvis illam ab Innocentio VIII. damnatam observet Albertinus Coroll. de quantit. dub. 5 n. 11. Quicquid sit patet quam merito hic duo præstem: Ac quidem Corollarii in modum colligo , annihilationem substantiæ panis visam fuisse tam absurdam in eo negotio , ut acutissima ingenia illam penitus exhorruerint , quanquam admodum

modum clarè Innocentius Tertius solam accidentium post consecrationem existentiam de fide esse pronunciasset. 2°. Verò noto in quam absurdam sententiam se conjecterint qui mordicūs Innocentii III. definitionem tutari voluerunt. Testis sit Franc. de Sylvestris cognomento Ferrariensis ad 4. contra gent. Tenet ille quando ex speciebus Sacramentalibus putrefactis generantur vermes manere quantitatem specierum cum sola substantiali forma vermis adveniente; nullam autem ibi materialiam primam reperiri. Atque adeo existimat vermes illos differre specie à ceteris vermibus, quod putat se habere ex Thoma Aquin. ibi & ex 3. p. q. 77. art. 5. & in 4. dist. 12. q. 4. 1. art. 2. Potestne quidpiam magis consequens afferri, & tamen magis absurdum? Hoc sit secundum super ea controversia momentum, quod quād advertendum sit in ea causa nemo non intelligit.

En aliud pondus ex quo patet ferè eadem sententiarum discrimina, quæ ante Innocentium recepta erant, per multos annos superfluisse. Vide qui de Transubstantiatione philosophetur Guillelmus Episcopus Antisiodoren-sis, Sum. lib. 4. q. 2. *Dicunt quidam, quod nihil aliud est dictum, panis transit in Corpus, quād quod sub eisdem accidentibus, sub quibus erat panis, modo est corpus Christi; Sed hoc nihil est, quia eādem ratione transiret magister in magistrum, quando aliquis magister cedit alii magistro advenienti, & dimittit ei locum suum.* In eodem enim loco, in quo prius erat ille sedens,

dins , est ille cui cedit . Alii verò dicunt quod idem est , Panis transit in Corpus Christi , quod Corpus Christi incipit esse ubi panis est , unde dicunt quod panis manet . Sed ex hoc sequitur , quod transitus ille non est miraculosus , quia Corpus glorificatum naturaliter potest esse cum Corpore non glorificato in eodem loco . Dicunt autem Sancti quod transitus ille miraculosus est . Item dicit Jeanne Damascenus , quod sicut panis & vinum transit per nutrimentum in Corpus Hominis , & non aliud corpus , scilicet in ipsum prius corpus , sic panis propositius , id est , qui proutur in Altari , & aqua transit in Corpus Christi & Sanguinem . qui prius erat . Sed in nutrimento est verus transitus , ergo verus transitus est panis in Corpus Christi : Et sic authoritas Damasceni est contra primam opinionem : Subiungit autem postea Damascenus , At hæc duo panis & vinum non duo sunt , sed unum Corpus Christi , & hoc est contra secundam opinionem , quæ ponit Corpus Christi esse cum pane , & panem esse aliud quam Corpus Christi .

Propter hoc dicimus quod illæ duæ opiniones minus Fideles sunt , dicimus ergo , sicut dicunt Sancti , quod panis verè transit in Corpus Christi , unde omnes locutiones quæ significant transitum concedendæ sunt sicut hæc , Panis transit in Corpus Christi vel transfertur , videlicet transubstantiatur vel mutatur , vel panis fit Corpus Christi ; Et omnes illæ negandæ sunt , in quibus non significatur transitus , sicut iste panis est Corpus Christi , panis erit Corpus Christi , panis potest esse Corpus Christi .

Vides

Vide'n ut Guillelmus æstuet in Transsubstantiationis natura assignanda , cùm revera nihil aliud connotet quam Annihilationem substantiæ panis , & Successionem substantiæ Corporis Christi ; & quì permanentiam panis cum Corpore Christi , tantum pro minùs fideli sententia habeat , unde quàm parum Thomisticum Dogma audierit de fide , animadvertere est.

Alexander Alensis Thomæ & Bonaventuræ Præceptor qui obiit ann. 1245. Summæ Theolog. parte 4. quæst. 10. de Eucharistia. art. 3. Errorem quidem esse definivit sententiam , secundùm quam panis substantia manet , sed suam sententiam ad fidem pertinere non assertit : Hic Titulus articuli ; *Respond. sicut dicit magister , quorundam errantium positio fuit , quòd in Sacramento non est aliqua conversio , sed ad prolationem verborum sine conversione aliqua sit Divinâ virtute ut Corpus Christi sit ibi ; sed hæc positio est contraria Sanctorum autoritati , tollit etiam congruitatem Sacramenti , & minuit utilitatem Meriti.*

Bernardus Presbyter Compostellanus Innocentii Quarti Capellanus , Cardinalis Ostiensis , Alexandro Quarto Papæ charus , Gaufridus Cardinalis Romanus , & Bartholomæus , Juris Canonici Illustratores , hanc quæ antea obtinebat varietatem sententiarum super Reali Præsentia , suo etiam , id est , per totum XIII. seculum , obtinuisse docent . Testis est Durandus in 4. dist. 10. q. 1. Ostiensis etiam & Gaufridus & Bernardus super decretalibus firmiter credimus , & cum Martha , notant tres opiniones

niones circa existendi modum Corporis Christi in Altari, quarum una ponit quod panis fit Corpus Christi, de Consecratione dist. 2. panis & quia Corpus. Alia ponit panem non remanere sed converti, & sola accidentia remanere, quae videtur approbari per illam firmiter. Tertia ponit substantiam panis remanere & esse cum Corpore Christi. De Consecrat. dist. 2. Ego Berengarius, Et qualibet istarum ponit verum Corpus esse in Altari, & idem dicit Bartholomaeus de Consecrat. dist. 2. Sacramentorum, Ecce, inquit Durandus, quod panis substantiam remanere dicunt esse opinionem, nec reprobatam dicunt, imo potius referunt ad confessionem Berengarii, quae fuit per Concilium approbata.

Albertus Magnus qui obiit anno M. CC. LXXX. de Transubstantiatione agit, ac si quaestio adhuc esset problematica in 4. dist. 31. art. 7. & 8. Ait tres opiniones à Magistro in litera tangi, quarum una sit, quod panis non manet, neque annihilatur, sed fit Transubstantatio à tota substantia panis in totam substantiam Christi; secunda velit panem, aut annihilari, aut in præjacentem materiam resolvi. Ac Albertus quidem addit, dicendum videtur, quod substantia panis non annihilatur, & tamen nec in se manet, nec in aliquo sui in Christo. Hæc autem opinio videtur esse consona Verbis Sanctorum; unde quamvis sit minus intelligibilis, tamen eligenda mihi videtur propter Sanctos Patres, quorum inspirata Revelatio præjudicat argumentis, quæ possunt fieri contra hanc materiam. Tertia opinio est, quod cum Corpore Christi maneat substantia panis.

panis. Illa verò opinio probabilior videtur inter omnes, quia de natura & ratione Corporis dictum est, quum sit gloriosum, quod potest esse cum quolibet alio corpore & in eodem loco; Ergò etiam cum pane potest esse sub iisdem accidentibus, & sub eodem loco. Quum ergò maneat effectus panis qui est cibare corporaliter, videtur quod nihil probabilius possit dici, quam quod Corpus Christi sit cum pane & in eodem loco. Solutio, dicendum quod ista opinio his rationibus & multis ferè omnibus falsa videtur, sicut & secunda de Annihilatione, tamen quum prima de Transubstantiatione sit ferè omnium & totius Ecclesiae, secunda habet adhuc aliquos defensores: Tertia autem de Perseverantia panis, ut puto, nullum, dicendum ergò, ait ille, quod non manet substantia panis.

Duo sunt quæ ad hunc Alberti locum animadvertenda habeo. Unum est quod minus intelligibilem ille sententiam præferre non dubitet, ac si deinceps Sanctis Patribus Revelatio quæpiam contigisset super ea quæstione, quæ Revelatio debuerit argumentis præjudicare. Lepidum sanè fundamentum: Quam sapientius Bellarminus de Verbo Dei lib. 4. c. 9. nihil est de fide nisi quod Deus per Apostolos aut Prophetas revelavit, aut quod evidenter inde deducitur, non enim novis revelationibus nunc regitur Ecclesia, sed in iis permanet quæ tradiderunt illi qui Ministri fuerunt sermonis.

Alterum est quod minus fidelem præstat Historicum, quum ait sententiam de Permanentia panis nullum habere jam Defensorem. Certe

Certè qui id sentirent varios non tam animadvertisserit, quām quod ex illius præjudicio sentire deberent.

Tertium lubet hic adjicere, scilicet cùm ait, Transsubstantiationis viam esse ferè omnium & totius Ecclesiæ, minus accuratè fuisse locutum. Quid enim si fuit sententia Ecclesiæ, quidni omnium? Cur ait illam esse ferè omnium? Quid quòd sententiam de Permanentia panis licet incautam & Hæresi valde vicinam pronunciet, tamen non judicari Hæreticam afferit; verūm quām in eo lapsus sit, aut ex præjudicio imponat videbimus infrâ.

Thomas Alberti discipulus summæ part 3. q. 72. art. 11. vestigiis Alberti insistit quidem, sed ultrà progreditur; *Non potest*, inquit, *aliquid esse ubi prius non erat, nisi vel per loci mutationem, vel per alterius conversionem in ipsum; manifestum est autem quòd Corpus Christi non incipit esse in hoc Sacramento per motum localem, unde relinquitur quòd, salvâ veritate hujus Sacramenti, substantia panis post consecrationem remanere non possit.* Tertiò quia contrariatur venerationi hujus Sacramenti, si aliqua substantia creata esset ibi, quæ non posset adoratione latræ adorari. Quartò quia contrariatur ritui Ecclesiæ, secundum quem post corporalem cibum non licet sumere Corpus Christi: quum tamen post unam Hostiam consecratam liceat sumere aliam; unde hæc positio vitanda est tanquam Hæretica.

Rationes hîc omnes non attuli quibus Thomas utitur, à Scholasticis exsibilatas, ut nec alia

alia Thomæ loca quæ operosè ad idem argumentum collegit Capreolus in. 4. dist. II.
q. I. art. I. Nonnulla tamen hic annotare libet. Ac I°. quidem quantum ultra Innocentium III. progrediatur Thomas, Innocentius Tertius lib. 4. de Mysteriis Missæ cap. 16. hæc habet, *Si verò queratur utrum Christus Localiter descendat de Cælo, vel ascendat in Cælum quum exhibetur, substrabit Præsentiam Corporalem, an aliter incipiat vel desinat esse sub specie Sacramenti, Respondeo non oportere nos in talibus curiosis existere.* Tum ego nescio quomodo Christus accedit, sed & quomodo recedit ignoro, novit ille qui nihil ignorat. 2°. Quod manifestum arbitratus est Thomas, Christum non per localem motum è Cælo adduci, aliis exagitatum est. Notum est quid senserit Scotistarum Schola, & quantoperè reproductionis Thomisticæ commentum derideant. 3°. Denique quod ut panis Permanentiam impugnet, afferit argumentum ab adoratione Eucharistiæ petitum, omnino expendendum est. Mirum certè tale quod hactenus à Defensoribus Transsubstantiationis minimè fuisse ad Permanentiam panis explodendum objectum. Non jam dicam non objectum id fuisse, à Paschasio Radberto & à cœteris ad Thomam usque, adversus Ratramni & Berengarii sententiam, quæ Eucharistiæ solum Signum, non verò ipsummet Christi Corpus esse pronuntiat; quod tamen, si Eucharistiæ adoratio jam fuisset ubique usu recepta à primis usque seculis, instar monstri sit. Verum noto id tum ausum fuisse

Thomam

Thomam quo primum tempore, ex aliquot annis nimirum, hic cultus usitatus esse cæperat. Ex eo tam facile illi Hæretica pronuntiatur sententia de Permanentia panis. Certè ab eo tempore, quod antea factum non legas, minimè desiterunt Judæi Christianis in Occidente crassam Idolatriam objicere. Unum nunc laudo Lyranum, plures aliquando id objicientes allaturus. Sic autem ille in Tractatu contra Judæos; *Sunt etiam Idololatræ pessimi adorantes Jesum hominem tanquam Deum, et quod pejus est Hostiam de frumento ab iis formatam et coctam adorant sicut Deum, quod est derisibile, et postea comedunt, quod est horribile.* In alio Tractatu contra Judæos ad finem hæc scripsérat idem; *In ipso etiam Sacramento Eucharistiae reputant nos pessimos Idolatras, sicut per experientiam cognoverunt illi qui frequenter de ipsis cum illis contulerunt, & ideo à fide Catholica pro talibus avertuntur, & plures jam Baptizati ad vomitum revertuntur.* Quicquid est de hac ratione Thomæ pro Transubstantiatione ab Eucharistiæ adoratione ducta, an omnibus æque ac illi placuerit infra videbimus. Certè ut quartam ipsius rationem refellit Joannes Parisiensis ad Determinationis suæ finem, sic tertiam iterum refellere agressi sunt Joannes Parisiensis & alii inter Scholasticos nominatissimi.

Guillelmi Durandi, qui Speculator vulgo dictus, hæc fertur sententia de Sacramentaria quæstione: *Vetrum audimus, motum sentimus, modum nescimus, presentiam credimus.*

Verum ex ipsius Rationali quam super eo hæreret

hæreret, quanquam videtur communiorem sententiam sequi, sat intelligere est. Ibi enim duo habet quæ accuratè annotanda sunt. Primò etiam sententiam de Permanentia panis non habet pro Hæretica. Secundò ad illud confudit remedium, quod Innocentius Tertius in difficiili admodum ac salebrofa quæstions adhibuerat. Hæc sunt illius verba. lib. 4. cap. 4.

Sequitur fregit : quæri solet quid Christus tunc in mensa fregit, & quid Sacerdos nunc in Altari frangit, & fuerunt qui dixerunt quod sicut post consecrationem, vera panis remanent accidentia, sic & vera panis substantia ; quia sicut subjectum non potest subsistere sine accidentibus, sic accidentia non possunt subsistere sine subjecto, quoniam accidentis esse non est aliud quam inesse : Sed panis & vini substantiis permanentibus ad prolationem verborum illorum Corpus & Sanguis Christi veraciter incipiunt esse sub eis : ita quod sub eisdem accidentibus utrumque vere suscipitur. Sunt panis & caro, vinum & Sanguis, quorum alterum probat sensus, reliquum credit fides. Hi dicunt quod substantia panis frangitur ac atteritur : inducentes ad hoc illud Apostoli, panis quem frangimus. Et Lucas una Sabbati cum venissemus ad frangendum panes, &c. Et secundum eos dum Sacramentum à mure correditur, etiam ipsa panis substantia comeditur sub qua Corpus Christi mox esse definit cum corredi incipit. De Consec. dist. II. qui benè, super verbo, hoc est Corpus. Innocentius Tertius dixit in speculo Ecclesiæ, quod forma panis frangitur & atteritur ; sed Corpus Christi

Christi sumitur & comeditur, ea quæ notant corruptionem referens ad formam panis, ea verò quæ notant acceptiōnem ad Corpus Christi. Berengarius quippe qui suspectus habebatur de Hæresi coram Nicolao Papa confessus est, panem & vinum quæ in Altari ponuntur, post consecrationem non solum Sacramentum, sed etiam in veritate verum Corpus & Sanguinem Christi esse, & sensualiter non solum Sacramentum, sed etiam in veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri; non autem Corpus Christi vel in partes dividitur vel dentibus laceratur, cùm sit immortale & impassibile. Sed in qua re fiat fractio vel attritio, Beatus Aug. de Consecr. dist. II. qui manducat, ostendit, dicens. Quando Christus manducatur, reficit non deficit, nec quando manducamus partem de illo facimus. Et quidem in Sacramento sic fit, nam & Christus Carnalem sensum discipulorum redarguit, qui putabant carnem ejus, sicut aliam carnem, dividendam in partes, & morsibus lacerandam. Dicitur autem forma panis, non quod sit sed quod fuit, sicut dicebatur Simo Leprosus non quod talis existeret, sed quod Talis extiterat. Si verò queratur quid à mure comeditur dum Sacramentum corroditur, vel quid incineratur cùm Sacramentum crematur, respondet, ipse Innocentius quod sicut miraculose substantia panis convertitur in Corpus Dominicum & incipit esse sub Sacramento; sic quodammodo miraculose revertitur, cùm ipsum ibi definit esse, non quod illa panis substantia revertatur quæ transivit in carnem, sed ejus loco aliud miraculose creatur, quantumvis hujusmodi accidentia sine subiecto possent sic esse, sic edi.

Quam

Quam parum in his Thomae assensum prebuerint plurimi, docent quæ mox retuli: Id ipsum quæ mox referam monstrabunt. Illa habent Alanus Magnus qui anno 1294. obiit, & Joannes Duns Scotus qui cum ad annum 1308. vixerit, ad hujus XIII. seculi exitum maximè floruisse intelligitur.

Ac Alanus quidem libro contra Waldenses & Albigenses cap. 79. quærens, *Utrum sit articulus fidei panem transsubstantiari in Corpus Christi, cum de hoc non fiat mentio in aliquo Symbolo,* hæc habet. *Quærunt etiam Hæretici utrum sit articulus Christianæ fidei panem transsubstantiari in Corpus Christi, cum de hoc non fiat mentio in aliquo Symbolo?* non enim in *Symbolo Apostolico*, scilicet credo in Deum, vel in Nicæno, credo in unum &c. vel in *Symbolo Athanasii*, *Quicumque vult*, &c. Cum in his *Symbolis de omnibus articulis fidei Christianæ fiat mentio*, cur non sit mentio de illo ineffabili Sacramento, cui magis videtur obviare humana ratio. Ad hoc dicunt quidam, quod in Primitiva Ecclesia ita omnibus patebat transsubstaniari panem in Corpus Christi, quod nulli dubium erat, cum Christus hoc esset in Evangelio testatus. Nec super hoc in primitiva Ecclesia ulla Hæresis pululavit, ad quam reprimendam ova esset mentionem fieri de hoc in aliquo Symboli articulo. Dicit tamen potest, quod in Apostolico Symbolo fiat mentio de Eucharistia cum dicitur, *Sanctorum Communionem*. In hoc enim Spiritualiter Communiant Sancti, dum recipiunt Corpus Christi, non solum Sacramentaliter, sed etiam spiritualiter.

Ad Scotum quod spectat, en quâ ratione in

4. dist. 11. q. 3. adversus Thomam rationes instituat. Si dicas, sicut dicit unus Doctor, quod Christus dicendo hoc est Corpus meum, expressè instruat panem non remanere, quia tunc esset propositio falsa, hoc non cogit, quia dato quod substantia panis maneret, non demonstratur substantia panis, sed contentum sub pane; sicut modo monstrantur accidentia; quia tunc esset propositio falsa, sed est sensus; Hoc quod erit contentum sub signo sensibili est Corpus meum. Rursus illud de hoc vel hic nihil est verum, est enim quod hoc est Corpus meum, & hic est Corpus meum, sed non hoc accidens, sed contentum sub accidente, eodem modo si esset panis, non hoc quod est substantia panis esset Corpus, sed hoc quod est contentum sub pane est Corpus. Maluit autem Salvator uti vocabulo hoc quam hic, quia magis exprimitur veritas, licet utrumque dictum esset verum. Denique si rationem ab illo petas ob quam Transubstantiatio admittenda, principaliiter, respondet, videtur movere quod de Sacramentis tenendum est, sicut tenet Sancta Romana Ecclesia, sicut habetur extra. de Haereticis, & ad abolendam. Nunc autem ipsa tenet panem transubstantiari in Corpus & vinum in Sanguinem, sicut manifestè habetur de summa Trinitate & fide Cap. firmiter. Sic omnino pendere se à definitione Innocentii Tertii & Concilii Lateranensis inquit, ponitur veritas aliquorum credendorum magis explicitè quam habeatur in Symbolo Apostolorum, vel Athanasii, vel Nicano, & breviter quicquid ibi dicitur esse credendum, tenendum est esse de substantia fidei, & hoc post illam declarata.

declarationem solemnem factum ab Ecclesia. Et si quæras quare voluit Ecclesia eligere istum intellectum ita difficilem hujus articuli, quum verba scripturæ possent salvare secundum intellectum facilem & veriorem, secundum apparentiam dico, quod eo spiritu expositæ sunt scripturæ quo conditæ, & ita supponendum est quod Ecclesia Catholica eo spiritu exposuit quo tradita est nobis fides; spiritu scilicet veritatis edicta, non enim in potestate Ecclesiæ fuit facere istud verum vel non verum, sed Dei Institutis, sed intellectum à Deo traditum Ecclesia explicuit, directa in hoc ut creditur spiritu veritatis.

Vides hic Joannem Scotum qui omnia Thomæ argumenta exsufflat ad definitionem Innocentii oculos intendere, ut eam de Fide esse comprobet. Interim notare operæ pretium est, quām abeat à plerisque Scotus in sententia Innocentii defendenda. Ac primò quidem Corpus Christi dupli ratione existere ait: In Cœlo, suo modo naturali; in Eucharistia autem, modo Sacramentali, in 4. dist. 10. q. 4. Secundò; Ibidem docet quod licet Corpus Christi absolute possit ponи sine anima & proprietatibus, tamen posita ejus existentia alibi (nimirum in Cœlo) non potest hic (scil. in Eucharistia) esse sine illis, propter contradictionem de affirmatione & negatione absoluti sub duobus respectibus. 3º. Paulo post addit; Etiam posse dici, quod non est neceſſe, posita existentia Corporis Christi hic & ibi, quod illa quæ insunt Corpori sub una existentia insint sibi sub alia, loquendo etiam de

formis absolutis. Nec tamen sequitur contradi^ctio, siquidem sit quantum & non quantum. Imò est quantum h̄ic, sed non quantitate quæ sit h̄ic, sed quantitate quæ sit in Cœlo. 4°. Denique quærens de Corpore Christi, ut est in Eucharistia, quas contineat partes, sic respondet: Corpus Christi ut est primum signatum speciei panis, & contentum, non includit animam, nec accidentia nec Sanguinem. Tum ponit duas conclusiones de absoluta necessitate Concomitantiarum. Ac primò quidem, non est necesse, inquit, ut si Corpus Christi sub modo naturali habeat partes & proprietates, etiam sub modo Sacramentali habeat easdem. 2°. Nec vice versa si quas habet sub modo Sacramentali, ut easdem sub modo naturali habeat. Viñ absurditatum cumulum addat. Faciet vir acutissimus. Addit quippe duo Corollaria serio expendenda. 1°. Enim statuit ante Incarnationem potuisse æquè Eucharistiam fuisse sicut & nunc, & hoc quantum ad significationem & quantum ad rem signatam & contentam. 2°. Pronunciat etiam post Incarnationem posse definire Corpus Christi sub esse naturali, & tamen Eucharistiam verè manere, & quantum ad veritatem signi, & quantum ad veritatem signati & contenti. Hæc sanè tam absurda sunt posito Dogmate Realis Præsentiarum, quomodo ab Innocentio III. sanctum est, ut nesciam quâ ratione illa vir tam acutus defendere fuerit aggressus. Ea falem Joannes Maldonatus exhorruit eâ oratione quam an. 1574. Lutetiæ habuit de Instituendis Theologiæ Disputationibus. Quapro-

propter, inquit, *nolim* equidem eas quæstiones in Theologicis Scholis unquam audiri, an Corpus Christi potuerit esse in Eucharistia ante incarnationem eodem modo quo nunc est.

Quicquid sit num in eo nihil non passus sit humani Scotus dum authoritatem maiorem quam par fuit tribuit Innocentianæ definitioni, ex iis quæ in causa Joannis Parisiensis, cuius determinationem edimus, nunc est videndum?

Quantus vir fuerit hic Joannes Parisiensis, vel ex ipsius scriptis quæ varia commemorantur, ab aliis qui de Scriptoribus Ecclesiasticis egerunt, patet; illius enim plura recensent opera, nec tamen omnia illius scripta recensent, cùm extent duo illius scripta in Lincolniensi Bibliotheca Oxonii ab iis non commemorata. Unum est quod quam illustris fuerit ponit extra dubitationis aleam; nimirum in dissidio quod Philippo pulchro & Bonifacio VIII. intercessit, delectus fuisse videtur qui Jura regia adversus Pontificis Romani ausus defenderet. Scriptum quod priùs in lucem editum est à Parisiensibus, à Simone Shardo recusum est an. 1566. & inter varia ejusdem generis scripta Maximiliano Secundo dicatum.

Hic igitur Declarationem edit suæ sententiæ super Carnalis Christi in Eucharistia Præsentiae modo; alium hujus Præsentiae Realis statuminandæ modum proponit, quam quem teneret Ecclesia Romana. Hunc modum qui M S um. codicem scripsit novum, & ab Ecclesiæ sensu alienum vocitat ex præjudicio. Sat

Ez enim

enim, ut demonstravi, probari potest alios ante & post Innocentii III. definitionem idem docuisse, idem sensisse. Insurgunt nonnulli quos Thomæ placitis in ea quæstione addictos esse oportuit; at definiunt Magistri Parisienses, ut habetur ad declarationis quam nunc edimus finem, haud esse de fide Transsubstantiationis modum quem ille in suâ declaratio-ne confutaverat.

Fateor cùm eadem Quæstio ad secunda Comitia esset delata, ut sunt belli vices admodum incertæ, eodem, quos tam æquos expertus fuerat Judices, Joannem nostrum pa-sum fuisse iniquos: Aegidii enim Romani, qui tum Bituricensis fuit Archiepiscopus, & Thomæ Discipulum in omnibus præstare se gloria-batur, ac aliorum, Thomistarum ut videtur, operâ, lectione, id est, proiectione publicâ, & Prædicandi jure illi interdictum fuit. Verum nec cessit advertariis Joannes ille, vir tûm animo tûm eruditione pollens. Curiam Romanam appellavit, Romanam iter aggressus est, & illic qui judicium Parisiensem ad incudem revocarent designari curavit. Hanc li-tem mors illius abruptit, quam Romæ post ejus eò accessum contigisse ferunt. Hæc maxi-mam partem refert primus Continuator Chro-nici Guillelmi de Nangis, qui continuator vixit ad an. 1340. sic enim ille ad annum 1304. Frater Joannes de Parisis ordinis Fratrum Præ-dicatorum Magister in Theologia, vir admodum literatus & ingenio clarus, circa veram exis-tentiam Corporis Christi in Sacramento Altaris no-

vum ponendi modum introducere co[n]atur, dicit videlicet non tantum hoc esse possibile commutatio[n]e substantiae panis in Corpus Christi Verbo ad esse suppositi ipsius mediante Corpore, quod est pars humanae naturae, verum etiam hoc esse possibile per assumptionem substantiae panis vel paneitatis in Verbo; nec credebat primum modum ponendi quem communis doctorum opinio tenet, esse ita necessariò tenendum, seu ab Ecclesia destinatum (leg. determinatum.) quin etiam secundus possit teneri tanquam populis (leg. popularis) & fortassis ut dicebat magis (ter) rationabilis, & congruus veritati Sacramenti, & per quem magis salvatur apparentia circa species sensibiles remanentes. Ceteris Theologiae Doctoribus contrarium affectu[m]bus, primum modum tanquam ab Ecclesia destinatum (leg. determinatum) praesertim per decretalem Papæ, de summa Trinitate & fide Catholica, firmiter credimus. necessariò tenendum; & secundum tanquam veritati fidei & etiam Sacramenti dissonum meritò reprobandum. Examinata itaque opinione predicta, cum ea quæ dixerat retractare nollet, sed magis videretur pertinaciter sustinere, à Guillelmo Parisiensi Episcopo, de consilio Fratris Aegidii Bituricensis Archiepiscopi provecti Theologi, ac Magistri Bertrandi de Sancto Dionysio præcellentis Doctoris, & Aurelianensis Episcopi, ac Guillelmi Albianensis Episcopi, nec non & Doctoris de Jure canonico pariter, & Dominorum ad hoc specialiter vocatorum, perpetuum super hoc silentium dicto Fratri sub pena excommunicationis impositum, à lectura pariter & prædicatione privatitur. Verum cum ob haec ad sedem Apostoli-

cam appellasset, auditoribus sibi datis in curia, sed infecto negotio de medio sublatuſ est.

His paria habet Author Memorialis Historiarum à Spondano laudatus ad an. 1304. § 14. Et à Bulaeo Tomo. IV. Historiae Universitatis Parisiensis, his verbis. *Ad hunc annum legitur in memoriali Hſtoriarum Magistrum Joannem Parisiensem ordinis Dominican: ſubtilem hominem, auctu regentem in Scholis Theologicis, propter novam quandam propositiōnem de Corpore Christi in Sacramento Altaris publicè Scholasticis traditam & propugnatam à Magistro Guillelmo Baufeti Episcopo Parifiensi, & Magistris in Theologia pluries auditum, demum ab Egidio Romano Archiepifcopo Bituricensi, Guillelmo Albaniensi Episcopo, advocateis Doctoribus Theologicis, examinatā diligentius Thesi, prohibitum fuiffe legere & diſputare Parifis deinceps. A quorum ſententia cum ille Pontificium forum appellasset, & ad Curiam Romanam protec̄tus fuiffe, ibi decessit. Is eſt Joannes qui contra Bonifacium Philippi Regis ſuſcep̄erat defenſionem, quique promotionem Bonifacii ad Pontificatum, & Cæleſtini abrogationem irritas fuiffe propugnat. Eum autem tam acrem tamque vehelementem ajunt fuiffe in diſputationibus, ut pungens Aſinum cognominatus fuerit.*

Si quis quæ in ea cauſa geſta ſunt expendat accuratiū, omnino animadverteret tūm apud Joannem Parisiensem, tūm apud Magistros Parisienses, in decreto Facultatis, quod eſt ad finem determinationis quæ nunc editur, non admodum valuiſſe authoritatēm Innocentii III. in Concilio Lateranensi definiens.

tis. Intendo defendere veram existentiam & Realem Corporis Christi in Sacramento Altaris, & quod non est ibi solum sicut in signo; Et licet teneam & approbem illam solemnem opinionem, quod Corpus Christi est in Sacramento Altaris per conversionem substantiae panis in ipsum, & quod ibi maneat accidentia sine subiecto; non tamen audeo dicere quod hoc cadat sub fide mea, sed potest aliter salvare vera & realis existentia Corporis Christi in Sacramento Altaris: Protestor tamen quod si ostendatur dictus modus determinatus esse per sacrum Canonem, aut per Ecclesiam, aut per generale Concilium, aut per Papam, qui virtute continet totam Ecclesiam, quicquid dicam, volo haberi pro non dicto, & statim paratus sum revocare: Quod si non sit determinatus, contingat tamen ipsum determinari, statim paratus sum assentiri, probabilitate tamen potest aliter salvare vera & Realis Existentia Corporis Christi in Sacramento Altaris; & si quis alium modum inventat, paratus sum juvare ipsum ad sustinendum eum, ut sic fides nostra de verâ existentiâ Corporis Christi in Sacramento Altaris possit pluribus modis salvare & defendi.

Sic te habet præmium determinationis Joannis Parisiensis. Primò vocat tantum Doctrinam de Substantiali Conversione manentibus accidentibus Solemnem Opinionem.

2º. Non audet dicere cadere sub fide sua.

3º. Non videtur Concilii Lateranensis aut Innocentii Tertii definitionem habere pro authentica. Dubitat num sit modus determinatus.

4º. Præponit Concilium generale Papæ , licet honorificè de Papa dicat illum virtute continere totum Concilium.

Ad Judicium facultatis Parisiensis quod spe-
ctat , his concipitur verbis , quæ sanè memo-
randa sunt. In præsentia Collegii Magistrorum
in Theologia dictum est utrumque modum ponendi
Corpus Christi esse in Altari, tenet pro opinione proba-
bili, & approbat utrumque per..... & per dicta
Sanctorum : dicit tamen quod nullus est determina-
tus per Ecclesiam , & idcirco nullus cadit sub
fide , & si aliter dixisset , minus bene dixisset , &
qui aliter dicunt minus bene dicunt, & qui determi-
nate affereret alterum præcise cadere sub fide , incur-
reret sententiam Canonis vel Anathematis.

Quid si in posterioribus comitiis Facultatis
Parisensis rem alium habuit successum , id
demum Thomistarum opera effectum fuisse
& artibus patet , quorum scilicet intererat ,
ut Innocentiana definitio , quam Thomas de-
fendendam suscepserat , pro definitione Concilii
Universalis haberetur.

Id nobis longè certius fuisset notum , si Bul-
læus in Historia Universitatis Parisiensis inte-
gram causam recensuisset , quod in negotio
Joannis de Montelono factum est à Petro
Alliacensi ; tum enim certius pronunciare li-
cuisset Joannis Parisiensis Judices fuisse non par-
tiales , non seductos , non factiosos , non invidios ,
non seculari Potestati , vel Spirituali plus faventes
quam veritati , cum tolerabilius sit nullos Docto-
res babere quam pati , ut ait Gerson tractatu
de Examine Doctrinarum

Omnino

Omnino si quid conjicere est, haud absurdè conjicere videar Thomistas superâsse in comitiis, allatâ authoritate Innocentii Tertii in Lateranensi Concilio, ac si demum fuisse Conciliaris definitio, quod antea plerisque post Thomam fuisse persuasum videmus, & quod ipse visus est admittere Joannes Parisiensis, sat lubricâ ad id solvendum responsione utendo.

Definitionem Innocentii, non ipsius Concilii dixi. Primò enim patet res ab Innocentio propositas, non à Concilio Lateranensi expensas & ad trutinam revocatas; id passim testantur Historici, Mathæus Paris, Gothofridus supplementi Chronicorum Author, Platina in vita Innocentii Tertii, & Nauclerus ad annum 1215.

2º. Patet hos Canones non habitos pro Concili Generalis Canonibus ab iis qui post Lateranense illud Concilium floruerunt, & Juris Canonici depropulsarunt Regulas compilationibus Papalium Decretorum editis. In ea tantum compilatione hi Canones additi sunt Gregorii IX. auctoritate factâ, quam accuravit Raymundus à penna forti. Imò dum notat Gregorius IX. in Epistola ad Studium Bononiense se Decretales Prædecessorum colligi curâsse, nil habet de Concilio Lateranensi. Hanc Epistolam videoas in Augustini Tarraconensis volumine quo compilationes edidit, Bertrandi Papiensis, Joannis Vallensis, Bernardi Compostelani & Petri Beneventani.

3º. Patet Gregorium IX. non alio laudâsse titulo

titulo in Decretalium libris, nisi *Innocentius Tertius in Concilio Generali*, cùm aliter longè sermo fiat de Conciliorum Decretis.

Si qui sint quorum hanc in Lateranensi Synodo procedendi rationem ab Innocentio Tertio servatam improbare interfir maximè, id Pontificios Moderatores spectat. Age enim si hujus definitionis Innocentianæ tanquam Concliariter factæ in Transubstantiationis negotio autoritatem Concilio Lateranensi tribuant, quid demum illis fiet, quid illis possunt reponere, quum jus deponendi Reges Papæ Conciliis obstantes, tam solemniter, in iisdem Innocentii Tertii Canonibus Romano Pontifici vindicatum, nusquam in Generali Concilio illi tributum tuerintur? Quid fiet Gallicano Clero qui tam solemni ratione in suo Cœtu Generali anni 1682. hanc Doctrinam de Jure deponendorum Regum ab Innocentio Tertio in Lateranensi Concilio definitam, suæ Communionis homines tanquam errorem Regio Statiū planè exitialem ejurare coegerit? Viderint ipsi; quippe eorum res agitur, non nostra. Si qui sint inter nos qui illud Concilium tanquam Generale opponant Pontificiis, id ad hominem agendo facere solent. Si qui sunt inter Pontificios qui illud negent fuisse Generale, & tamen illius definitionem circa Transubstantiationis argumentum valere ut legitimam clamitent; quod à plerisque, ut notum est, factum, videant an non agant veteratorie, qui illud negant esse generale, ne definitionem de jure Regum deponendorum plerisque

risque Hæresibus longè pejorem , à Concilio generali assertam fateri cogantur , quo tempore tamen ipsius autoritatem , in alio , scilicet Transubstantiationis articulo , firmam esse volunt atque inconcussam.

Si quid his momentis adjicere lubet , quæ apud Joannem Parisensem & Facultatem Parisensem nutasse autoritatem Innocentii III. in Concilio Lateranensi , probant , haud difficultè est divinare , quo tempore Bonifacius Octavus tanto molimine aggressus est Innocentii III. in Synodo Lateranensi , vel Gregorii VII. de abjiciendorum Regum sub hærefoes prætextu , Romanisque Pontificibus jussu ivit assertum , eò magis reluctatos fuisse Parisenses , ut ex scripto Joannis Parisensis contra hanc Romani Pontificis audaciam videre est.

4°. Patet quicquid demum de hac definitione statuatur , ac si à Concilio Lateranensi facta fuissest , ipsum Lateranense Concilium non habitum pro Universali. Ac 1°. quidem Florentina Synodus in prima editione , Octava Synodus inscribitur. 2°. In Privilegio quod Clemens I V. editioni concessit , Octava Synodus appellatur. 3°. Nulla alia Synodus post septimam in Actis Florentinae Synodi laudatur , cùm tamen sèpiùs id occasio suaderet.

Porrò cùm Illustris Anglus Pontificius , Prestonus nomine , sub Widringtoni titulo , hujus Concilii Lateranensis discusserit autoritatem , & nullam fuisse apud ipsos Pontificios demonstraverit , non est quod in eo coniugam operam. Videat Lector per otium *discussionem discussionis adversus*

adversus Lessium à Prestono scriptam.

Fateor hanc Innocentii definitionem ac si Concilii Generalis definitio fuisset, apud Thomistias lapsu temporis authoritatem fuisse acceptam; ab eo potissimum tempore quo Inquisitores facti sunt Dominicani, & Romani Pontificis authoritas exercitibus, & Cruce signatorum abusa est opera ad sua decreta statuimanda. Quid quòd illi additum est pondus, ubi semel Gregorius Nonus, avunculi sui Innocentii Tertii definitiones in Concilio Lateranensi, Decretalium corpori inferuit, ac de-
mum cùm in Directorio Inquisitorum suum locum obtinuit: Quis enim postea reluctari tutò potuisse videtur? Verum patet ex pro-
vocatione Joannis Parisiensis ad Romanum Pontificem, illi fuisse persuasissimum, quod etiam in declaratione sua profitetur, nihil adhuc Concilia super modo Praesentiæ Carnaiis constituisse. Quæ ante Joannem Parisensem scripta sunt à definitionis Innocentianæ tempore, id abundè docent, quæ post gesta sunt illius provocationem non ex temerario impetu, sed ex suæ causæ penitiori cognitione planè profectam demonstrant.

Certè exerte docet Joannes Parisensis in determinatione sua, alios sibi magni nominis viros consentisse. Nominatim designat Guydonem Cluniacensem, qui assumptionem pa-
nis æquè ac ille determinasset, in quodlibetis suis, & qui professus fuerit se, si Papa foret, illam viam determinaturum; adeò tum con-
stabat, eam, quæ ab Innocentio III. facta fuerat

fuerat super annihilatione Panis, & successione Corporis Christi, non fuisse determinationem Juridicam, cuique adeo absque alia fuerit ab omnibus acquiescendum. Id ipsum ex Judicio Facultatis Parisiensis probè colligas, cuius (ut arbitror) fundamentum haud aliud tum esse potuit, quam quod à Joanne Gerson postea prolatum est ex Scholæ Parisiensis, in qua Cancellarium egit, genio & placitis, & ex definitione Constantiensis Concilii, in Tractatu, *quomodo & an liceat in causis fidei à summo Pontifice appellari, sive ejus iudicium declinare.*

Atque euidem paulò post Joannis Parisiensis mortem Herveus in 4. dist. 10. art. 1. quantumvis Joannes Parisiensis, & illi consentientium Doctrinam reprobat ut erroneam, tamen viam contrariam quam sequitur, tanquam communiorem solummodo proponit. *Quantum ad primum sciendum quod quidam dicunt, quod Corpus Christi, non est in Altari per conversionem panis in ipsum. Sed magis per assumptionem paneitatis ad suppositum Divinum, ita quod sicut Filius Dei assumpsit humanam naturam, ita assumpsit paneitatem; & propter unitatem suppositi, sicut verum est quod Deus est homo, & Homo est Deus, ita verum est tunc, quod Deus est panis, & panis est Deus.* Et ulterius etiam propter communionem duarum naturarum in eodem supposito, scilicet Divino, scilicet naturæ humanæ & paneitatis, verum est dicere quod homo est panis, & panis est homo. Et dicitur Corpus Christi esse ibi,

ibi , quia corpus stat pro supposito habente Corporatatem , & quia suppositum habens humanitatem Christi & Corporeitatem dictæ humanitatis ; & suppositum habens paneitatem existentem ibi, ideo dicitur Corpus Christi esse ibi. Et hoc probatur per Concilium Generale in quo Berengarins revocavit dictum suum. Ibi enim dicit, quod Corpus Christi, quod est ibi, dentibus atteritur Sacerdotis , & ex hoc arguitur sic. Si Corpus ibi staret pro natura humana Christi , sequeretur , quod natura humana Christi dentibus attereretur. Sed hoc est impossibile. Ergo oportet quod Corpus stet ibi pro supposito habente paneitatem quæ atteritur , sed ista positio mihi videtur falsa & erronea. .... Et ideo est alia opinio communior & verior, scilicet, quod Corpus Christi est ibi per conversionem substantię panis in ipsum, cuius ratio assignatur. Vides illum Transsubstantiationem quidem præponere viæ Impanationis, sed tantum ut opinionem magis communem & quam arbitratur esse veriorem.

*Quæ sit porro communis sententia sic disse-
rit Navarrus. Non videtur, inquit, una opi-
nione appellanda communis ad effectum præjudicandi
cap. 27. num. 189. alteri, eo solo quod plures eam sequantur, tan-
quam oves aliæ alias, quæ precedunt sine judicio
sequentes, velut aves quæ unam volantem aliæ
omnes sequuntur. Communiorem enim ad hoc
existimarem illam quam sex vel septem authores
classici rem ex professo tractantes, affererent, quam
probatam à quinquaginta, solum fere autoritate
aliorum ductis. Opinio enim communis, non ex
numero opinantium, sed ex pondere autoritatis
sit. Quin & arbitror utramque ad hoc dici posse
commu-*

communem, quando utraque habet octo vel decem assertores graves, & cum iudicio eam diligentes.

Navarro contentiunt Melchior Canis in Locis Theolog. & Vasquez in 1. 2. disp. 62. c. 4.

Durandus licet Joannem Parisensem confutet, tamen, haud minus Thomae rationes confutans, ait, *satis durum est & derogare videtur immensitati divinæ potentiae dicere, quod Deus non possit facere Corpus suum esse in Sacramento per aliud modum, quam per Conversionem Substantiae panis in ipsum, maximè cum ponendo Conversionem fieri difficillimum sit videre qualiter ipsa fiat aliquid ad hoc quod Corpus Christi sit in Sacramento; nam Conversio in aliquid præ-existentis magis videtur facere, quod Conversum sit in illo in quod convertitur, quam è converso; sicut alumen- tum est in alito.* Et secundum hoc *Conversione panis in Corpus Christi magis videtur facere, quod panis esset ubi est Corpus Christi, quam quod Corpus Christi esset ubi fuit Substantia panis;* patet ergo quod *temerarium est dicere, quod Corpus Christi divina virtute non possit esse in Sacramento, nisi per Conversionem panis in ipsum.* Ad Argumentum à verbis Domini petitum respondet, propter hoc similiter non oportet dicere, quod *Substantia panis non remaneat, quia ex quo ponitur Corpus Christi esse realiter in hoc Sacramento, eo ipso potest reddi vera locutio, ut non solam dicatur Corpus Christi est hoc; sed dicatur hoc, id est, contentum sub hoc, est Corpus meum;* quia indefinita verificatur pro uno solo, nec oportet quod demonstraretur *Substantia panis;* dato quod esset ibi, sicut non oportet quod fiat demonstratio specierum ibidem existentium; si autem

iste modus esset verus de facto, multæ dubitati-
ones quæ occurrunt circa hoc Sacramentum, tenen-
do quod substantia panis non remaneat, essent
solutæ. Sed hic modus non debet teneri de facto,
quum Ecclesia determinaverit oppositum, quæ non
præsumitur errare in talibus. Hæc Durandus
in 4. dist. 11. ar. 1. molliter admodum lo-
quens de Infallibilitate Ecclesiæ.

Petrus Aureolus Romanæ Ecclesiæ Cardi-
nalis hoc profitetur; propter solas authoritates
Sanctorum teneo, quod Transubstantiatio est verus
transitus & conversio totius panis in totum corpus
Domini. in 4. dist. 11. q. 1. a. 2.

Petrus Paludanus sic loquitur super eodem
argumento, Bene verum est, inquit, quod si cor-
pus Domini esset ibi, posset dici hoc est Corpus
meum, manente substantia panis, sicut si esset ibi
localiter utrumque Corpus, utrumque posset demon-
strari, & ad utrumque demonstratio fieri ad sen-
sum, si sensibiliter; ad intellectum, si solum sa-
cramentaliter, & sic posset demonstrari non obstan-
te substantia, sicut nunc non obstante quantitate:
Quia quicquid ibi cum Corpore Christi, sive sub-
stantia, sive accidentis, sive utrumque, Sacerdos non
intendit præsentare ad adorandum, nec Populus in-
tendit adorare, nisi Corpus Christi. in 4. dist. 11.
q. 2. ar. 1.

Occamus Sectæ Nominalium Princeps, qui
floruit ad An. 1330. hæc habet accessu ad
tractatum de Sacramento Altaris Cap. 5. Est
advertisendum, quod quamvis in novo Testamento
reperiatur expressum quod Corpus Christi sub specie
panis est sumendum à fidelibus, in memoriam pas-
sionis

sionis dominicæ & suorum remissionem peccatum
num; tamen quod substantia panis non manet ibi
non exprimitur, unde & de hoc antiquitus fuerunt
diversæ opinione. Ac de illa quidem sententiâ,
que panis annihilationem statuit, ait ille sine
præjudicio alicujus mibi videtur probabilior.

Paria habet in 4. q. 6. ar. 1. Cùm enim
quatuor modos Præsentiae Realis proposuisset
ait: *Primus modus potest teneri, quia non repug-
nat rationi, nec alicui authoritati Bibliæ, & est
rationabilius & facilior ad tenendum inter omnes
modos, quia pauciora inconvenientia sequuntur ex
eo quam ex aliquo alio modo, quod patet, quia
inter omnia inconvenientia que ponuntur sequi ex
isto Sacramento, majus est quod accidens sit sine
subjecto. Sed ponendo primum modum, non oportet
illud ponere igitur, &c. Si dicas quod majus est
duas corporeas substancialias esse simul, contra, non est
majus inconveniens, nec magis mirabile, duas
substancialias Corporeas esse simul, quam substancialiam
& quantitatem; quia non plus compatitur illa spe-
cies hostiæ secum aliam hostiam, quam substantia
cum speciebus aliam substancialiam, quia videmus quod
illa species expellit aliam hostiam non consecratam,
sicut si esset ibi substancialia panis, & hoc non con-
venit sibi ratione Corporis Christi; quia Corpori
Christi non repugnat alia quantitas, sicut nec ista,
ita videtur quod nullum inconveniens sequitur ex
primo modo ponendi, quod non sequatur ex secundo
modo; quia tamen determinatio Ecclesiæ in contra-
rium existit, sicut patet, extra de summa Trinitate
& fide, & communiter omnes Doctores teneant
quod non remanet ibi substancialia panis, ideo etiam*

reneo quod non remanet ibi substantia panis, sed illa species, & quod illi coexistat Corpus Christi. Hæc ille. Quoniam autem jam apud multos receptionum fuerat ex vi vocis Transubstantiationis, quæ mutationem panis materiæ in aliam designaret, quod in Sacramento Eucharistiae locum habere negant Scholastici, substantiam panis verè annihilari negantes, quod ad illius definitionem sub accidentibus panis Christi Corpus esse incipiat; hinc ille ingenuè Transubstantiationem meram esse Panis Annihilationem statuit.

Idem habet Quodlibeto 4°. quest. XXXV. ait, Antiquitus fuisse tres opiniones, quarum prima quod substantia panis præfuit, & postea esset Corpus Christi. Secunda, quod substantia panis & vini definit esse, & manent accidentia tantum, & sub illis incipit esse Corpus Christi. Tertia, quod remanet ibi substantia panis & vini in eodem loco, cum illa substantia manet Corpus Christi. Prima, inquit, est irrationalis, quia omnis propositio in qua prædicatur Corpus Christi de pane, est impossibilis; secunda est communis opinio, quam teneo propter determinationem Ecclesie, & non propter aliquam rationem. Tum laudat decretum Innocentii III. in Lateranensi Concilio. Tertie esset multum rationalis, nisi esset determinatio Ecclesie in contrarium, quia illa salvat & vitat omnes difficultates quæ sequuntur ex separacione accidentium à Subiecto. Nec contrarium habetur in Canone Bibliæ, nec plus includit aliquam contradictionem Corpus Christi coexistere substantiæ panis, quam ejus accidentibus

cidentibus, nec repugnat rationi. Tum quia tantum repugnat quantitas quantitatii, quantum substantia substantiae, sed due quantitates possunt simul existere in eodem loco, sicut patet de corporibus in eodem loco existentibus: Tum quia substantia Christi potest esse in eodem loco cum quantitate hostiae, ergo eadem ratione cum substantia ejusdem; tum praepositum modo quo Permanentia panis statuitur, modum qui illius docet annihilationem, per revelationem addit, hoc, inquit, constat Ecclesiae per aliquam revelationem ut suppono, & ideo sic determinavit.

Joannes Baconus in 4. d. 3. q. 1. art. 2. probat sub fide contineri, quod panis convertitur in Corpus Christi, quia oportet declarationem fidei tenere, quam Romanus Pontifex tenendam declaravit, ac laudat Innocentii III. decretum. Tum articulo 3. hoc habet, *Iste modus est ponendum in his quae sunt fidei, per quem magis veraciter salvatur Evangelium & difficultates vitantur, secundum declarationem Vicarii Dei in Terris Romani Pontificis; maximè quando artculus ponitur & modus credendi articulum in Evangelio non exprimitur; quia si exprimeretur non posset Papa contrarium ponere vel exponere, sed quod dicitur hoc est Corpus meum, ejus modus quo hoc sit per conversionem panis in Corpus Christi, declaratur per Romanum Pontificem; ergo ille modus est tenendus.* Vides omnino illum ad Innocentii Tertii decretum, tanquam ad Sacram Anchoram in eo negotio configere, cuius tamen non tantam fuille authoritatem apud Parisiensis sat manifestum fuit.

Thomas de Argentina in 4. dist. 8. q. 1.
art. 2. ait se Transubstantiationem tenere *non propter aliquam rationem cogentem, sed propter sanctorum authoritatem & sanctae matris Ecclesiae determinationem*, scil. Innocentii III definitionem.

Cæterum, quod valdè notandum est, Thomæ Aquinatis argumenta quibus Permanentiam panis impugnaverat, & inter illa hoc eximum, nempe quod sit Sacramento propter occasionem Idololatriæ incompetens & impossibilis & heretica solvens Occam ait *Salvâ istius magni Doctoris sanctitate & reverentiâ, non videtur mibi quod suæ rationes convincant ista quæ imponit huic opinioni*: Ac denique subjicit, unde semper salvo meliori judicio non videtur mibi, quod ante determinationem sanctæ matris Ecclesiae, Innocentii III decretum designat, *ista opinio fuerit heretica reputanda*.

Ex his quæ à me relata sunt patet omnino plurimos fuisse, potissimum à Thomæ aeo & ex ipsius disciplina perpolitos homines qui Transubstantiationis dogma, quæ ratione illud à Thoma Aquinate explicatum est, pro fidei dogmate non haberent, nisi eam propter rationem quod scilicet à Concilio oecumenico fuisse definitum.

Verum haud minùs patet alios de hac definitione longè aliter sensisse, qui inter paucos essent nominatissimi, sub Transubstantiationis voce Permanentium panis æquè intelligentes, ac alii ipsius Annihilationem, & nihil tum ab Ecclesia definitum super eodem articulo stantientes.

Rem

Rem ita paucis aperit Mathias Aquarius
Controv. ad Capreolum in 4. dist. his verbis;
Nota hic esse quatuor opiniones; prima, Du-
randi affirmantis panem converti in Corpus
Christi, ut in nutritione cibus convertitur in
Substantiam aliti, & ut in nutritione materia
cibi formâ aliti informatur; ita hic materia panis
anima rationali Christi informatur, quibus
verbis videtur tollere Transsubstantiationem.

2a. Est opinio Henrici volentis terminum ad quem hujus conversionis non esse Corpus Christi absolute, sed hoc scilicet quod erat panis est de novo Corpus Christi, unde haec opinio videtur concedere rem, quaer erat panis manere, & esse Corpus Christi. 3a. Est opinio Scoti ponentis panem annihilari. 4a. Est opinio Sti Themae, expressa in conclusione & definita in Concilio Tridentino, ubi Ecclesia Catholica aptissime Transubstantiationem appellat, ut ait Sanctus Thomas hic, quod haec conversio non est formalis, sed substancialis, nec continetur inter species mixta naturalis, sed proprio nomine potest dici Transubstantatio.

Nec postea defuit vir magnus Petrus ab Alliaco Episcopus Cameracensis, & Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, qui idem sentiret exerte; certè ille in 4. q. 6. art. 2. de Perseverantia panis in Sacramento pronuntiat quod sit pos- sibilis, nec repugnat rationi nec authoritati Bibliæ.

De Conversione autem docet non sequi evidenter ex scriptura, nec etiam, inquit, vi-

dere meo , ex determinatione Ecclesiæ. Vides quo loco habeat Innocentii III decretum.

Res quidem ætate Petri Alliacensis in Concilio Constantiensi videtur fusile definita, An. 1415. Id saltem habemus in articulis adversus Wiclefum constitutis. Verùm præterquam quod illius perpetuò Concilii nutavit authoritas, Italìs repugnantibus, quod patet ex libro Cardinalis de Turre-cremata, de summi Pontificis & generalis Concilii potestate, num. 2°. quod probant Bellarmiñus & Romano Pontifici addictorum longa cohors, illi Concilio solemni quāpiam ratione œcumenici titulus, ut & cæteris quæ ab an. 787. ad an. 1348. habita sunt, Rome abrogatus est ut supra dixi. Etenim cùm ibi Concilium Florentinum edetur, Concilium Octavum inscriptum est.

Dixeris, at res à Florentino Concilio ipso definita est : Ita quidem plerique Pontificiū arbitrantur scriptores, sed aut ignorantia craſſā, aut malā fide; quippe Eugenii instruictio ad Armenos, in qua hæc habetur definitio, quam Concilio Florentino tribuere perperam solent, scripta est die 22. mensis Nov. An. 1438 cùm Concilium Florentinum finem habuisset 21. die Julii, ut patet ex actis ipsius Concilii. Atque e- quidemlicet non id animadverterent plures, quod tamen in ea causa fuit præcipuum, acriter inter Gallos & Italos super Constantiensis & Florentini Conciliorum autoritate in concilio Tridentino certatum est ; his Constantiense & Basiliense exhibantibus tanquam Conciliabula nullius ponderis, illis verò Florentino Concilio Generalis titulum.

tulum præfractè abrogantibus, quod videoas apud Paulum Sarpium Histor. Concil. Trid. Lib. 7.

Res eo fit manifesta quod qui post Constantiense & Florentinum Concilium scripserunt Scholaftici, aut illud Transsubstantiationis dogma ad traditionem unicè referunt; aut non aliam in eâ causa laudarint definitionem quam Innocentianam.

Ad Traditionem hoc dogma videtur unicè referre Author Fortalitii fidei lib. 4. confid. 6. Impossib. 10. Objectionem sane memorandam referam, Dicunt Iudæi, *Vos Christiani dicitis in illo Sacramento esse realiter Corpus & sanguinem Christi, hoc est impossibile, quia cum dixit vester Christus demonstrato pane, hoc est Corpus meum, significative locutus est & non realiter, ac si diceret, hoc est Signum corporis mei, secundum quem modum Paulus dixit, 1 ad Corinth 10.* Petra autem erat Christus, id est Christi figura; & patet clarissime, quod ista fuerat intentio Christi vestri, quia cum de sui Corporis coenatione & sanguinis potatione loqueretur, ut discipulorum scandalum quod obertum fuerat sopiretur, quasi seipsum exponens dicit, Verba quæ locutus sum vobis spiritus & vita sunt, quasi ea quæ dixerat non ad literam, sed secundum spiritualem sensum intelligenda essent. Et cum Christus dixit hoc est Corpus meum, tenens panem in manibus intellexit, quod ille panis erat Corpus suum in potentia propinqua, scilicet postquam comedisset illud, quia tunc converteretur in Corpus suum, sive in carnem suam; & similiter de vino. Et isto modo nos Iudæi facimus illa die Azymorum, quia accipimus panem azymum

in memoriam illius temporis quando educti sunt patres nostri de terra Aegypti, & non sunt permitti ibidem permanere per tantum tempus quod possit panis fermentari, qui pascatus erat, & dicimus iste est panis quem comedenterunt patres nostri, licet ille panis praesens non sit, cum fuerit praeteritus; & sic ut iste panis azymus rememorat panem Aegypti & iste panis non est ille, sic iste panis de quo fit istud sacrificium in altari. Dicere sufficeret Christianis, quod esset in memoriam illius panis Christi, licet iste panis non sit ille. Et quoniam est impossibile, quod servaretur unum frustum carnis ad sui memoriam, mandavit quod fieret ille panis & illud vinum qui erat caro & sanguis in potentia propinqua ad excendum in aeterno, sicut nos Iudei facimus in Pascate de azymo pane sicut dictum est. Cum ergo Christus vester in mensa accepit panem & calicem & dedit discipulis suis, non mandavit eis credere panem & vinum in Corpus suum transmutari; sed quod quotiescumque hoc facerent in memoriam suam, facerent scilicet in memoriam illius panis praeteriti, & nunc si vos Christiani intelligeretis nullum sequeretur impossibile, sed dicere oppositum sicut assertis, dicitis rem impossibilem & contra mentem Christi vestri ut patuit.

Quid ad haec respondit author? Respondetur quod traditio Ecclesiae Catholicae de hoc Sacramento vera est, scilicet quod in hoc Sacramento est realiter & non significative verum Corpus & verus sanguis Christi.

Sic ille ad traditionem hanc fidem de Reali Praesentia & Transubstantiatione refert. Alii proprius

propius à definitione Innocentii III arcessunt. Ita Scotellus, seu Petrus de Aquila, Minoritanus in 4. dist. 12. q. 1. ubi tres opiniones Scholasticorum recenset, & primam quæ est de Permanentia panis refellens, standum esse pronunciat Ecclesiae Romanae Placitis, *de Sacramentis*, inquit, *tenendum quod tenet sacro-Sancta Romana Ecclesia*. Sed Romanam Ecclesiam in sententia contraria Permanentiae panis probat per Innocentii Tertii definitionem. Cæterum hic notare est tandem aliquando vel ipsos Minoritas in sententiam Thomæ decidiisse, quod Idololatricus sit cultus Eucharistiae si substantia panis remaneat.

Haud alio fundamento quam Innocentii Tertiū decreto nixus est Gabriel Biel, Lect. 40. in Canonem Missæ, quo loco Innocentii Tertiū definitionem laudat his verbis, quæ sane memorabilis fuit, *ordinatio autem hæc fortasse innovuit Ecclesiae longo tempore post Sacramenti institutionem & creditur primum sanctis Patribus revelata*. Quid de hoc commento statuendum sit supra vidimus.

Idem habet Nicolaus Denys super sententias in resolutione Theologorum tr. 6. p. 3. de Euch. q. 6. quippe ubi retulit ex Innocentio Tertio tres olim fuisse opiniones: Primam de Permanentia panis, Alteram de illius Annihilatione, Tertiam de Transubstantiatione, quam tamen qui distinguant ab annihilatione vix cernere quis possit, ait, *sed nunc tenet sancta Mater Ecclesia Tertiā opinionem*, & laudat Innocentii decretum quo id à Romana Ecclesia teneri doceat.

Verum

Verum his extremis temporibus haud penitus abrogata est Joannis Parisiensis sententia, unde Joannes de Wessalia Inquisitori interroganti an credat quod in venerabili Sacramento Eucharistiae continetur Christus realiter, modo Sacramentali, aut solum ut Deus communiter est ubique per essentialem praesentiam & potestatem, & an credat manere substantiam aut ejus formam substantiam. Credit. Item credit, quod Corpus Christi possit esse sub specie panis, manente substantia panis. Hac gelta sunt an. 1480. ut ferunt Acta fascicul rer. expet. fol. 165.

Vides Innocentium Tertium quicquid de ipsis decreto senserint Scholæ Magistri, non potuisse auctoritate suâ litibus super hoc modo Præsentia Realis finem imponere, nec etiam inter eos qui illius definitionem amplectebantur.

Mitto jam quod plerique sat clare dicant Innocentii modum, ut minus rationi consentaneum quam esset ille modus qui à Joanne Parisensi fuerat propugnatus. Ita liberè Durandus in 4. dist. 10. q. 1. Ita Petrus ab Alliaco & alii plures. Id ipsum sensit Tonstallus Anglus, Dunelm. Episcopus, qui sepe dixit Innocentium Tertium in definienda Transubstantiatione, ut fidei articulo, temere & inconsiderate egisse, quum antea liberum esset opinionem illam amplecti vel recipuere, & quod si Concilio illi interfuisset ipsimet Pontifici persuadere potuisset ut ab illa definitione abstineret. Hec refert Bernardus Hilginus Tonstalli cognatus, in vita Tonstalli. p. 33. & alibi. Quam hæc proxime accedunt ad sententiæ

am Guidonis Cluniacensis, à Joanne Parisiensi memoratam in declaratione sua nemo non intelligit.

Verum omittere nequeo quod cum haec Innocentiana definitio Substantiam Conversiōnem panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi præscribat esse de fide, neutquam tamē integra potuit obtinere, imo ex disputandi, ut videtur, æstu, quo ferebantur qui Joannis Parisiensis impetebant sententiam de panis Subsistentia, illius Annihilatio defensa est à plurimis, cui succesiura fuit Christi Corporis è Cœlis deductio in locum substantiæ panis & vini.

Res eò proiecta est, ut cum Concilium Tridentinum super ea questione vellet pronunciare, penè Schisma factum sit, quanquam utriusque Transsubstantiationis nomen æquè recipierent. Rem narrat Paulus Sarpius, Historiæ Concilii Tridentini lib. 4. ubi Dominicanorum cum Franciscanis lites infinitas super modo Realis Præsentia refert.

Interea dum de his Romæ consultatur, Patres Tridentini in dogmatis explicandis pergunt, eādem facilitate quā prius in articulis discutiendis. Verū ubi ad exprimendum existentiæ modum ventum est, videlicet quo modo Christus fit in Sacramento, & ad Transsubstantiationem, id est, quem ad modum panis fiat Corpus Christi, & vinum Sanguis, tum inter Dominicanorum & Franciscanorum sodalitia acriter dimicatum: Eaque concertatio subtilis magis quam fructuosa, Patribus admodum fuit ingrata, Theologis ipsis, quid sibi vellet, vix satis expedientibus. Sed hoc redibat

summa

summa rei: Volebant scilicet Dominicanii, Christum dici esse in Eucharistia, non quod ex alio loco, ubi antea fuerat, in Eucharistiam veniat; sed quod substantia panis convertatur in Corpus Christi, quod sit eo in loco, ubi panis erat, absque in eum locum profectio[n]e, tum quod tota substantia panis transmutetur in totam Corporis substantiam, materia panis in materiam Corporis, & forma in formam, idque propriè dici Transubstantiationem. Duplicem itaque modum statuendum essendi Christi Domini nostri, & utrumque realem, verum, & substancialiem. Unum, quo est in Cælo in quod ascendit, relictâ terra ubi prius versabatur: Alterum, quo est in Sacramento, in quo reperitur, ut in loco, ubi substantiae panis & vini in ipsum conversæ prius erant. Priorem modum dici naturalem, quod omnibus corporibus conveniat: Alterum, quia sit singularis, non posse exprimi nomine, quod alteri competit. Primo Sacramentalem dici non posse, ne credatur non esse realiter, sed veluti in signo, cum Sacramentum aliud non sit, quam sacrum signum: Nisi forte per Sacramentalem intelligatur modus realis, soli huic Sacramento proprius, nec aliis competens Sacramentis. At Franciscani hoc volebant, Corporis per omnipotentiam Dei posse verè & substancialiter esse in pluribus locis, & quando novum aliquem possidet locum, in eo esse, quod eum adeat, sed sine mutatione successiva, quasi priorem relinquat ad secundum occupandum, verum mutatione in instanti factâ per quam secundum occupat, priore non omisso. Atque Deum ita statuisse, ut ubi Corpus Christi est, alterius rei substantia non permaneat, sed

sed ea esse desinat, non tamen evadat in nihilum,
 quia in ejus vicem Christi substantia succedat;
 evque verè vocari Transubstantiationem, non quòd
 hæc ex illa fiat, quod afferunt Dominicani, sed
 quia hæc illi succedit. Modum enim quo Christus
 est in Cælo, non differre à modo quo est in Sa-
 cramento, quoad Substantiam, sed solum quoad
 Quantitatem. Dum est in Cælo, magnitudinem
 Corporis sui occupare tantum spatii, quantum Cor-
 pori proportione respondeat: At in Sacramento esse
 substantialiter & nullum occupare spatium. U-
 trumque ergo modum esse verum, realem & sub-
 stantiam, & quoad Substantiam etiam natura-
 lem: Sed ratione habitâ quantitatis, modum es-
 sendi in Cælo esse naturalem, essendi in Sacra-
 mento miraculosum. Atque hoc solo differre, quòd
 in Cælo quantitas effectum sortiatur quantitatis, in
 Sacramento verò conditionem induat substantiæ.
 Utrique certè in sua sibi sententia ita blandieban-
 tur, ut eam planam, perspicuam, & cunctis percep-
 tibilem affererent, contrariam absurditatum myri-
 ade onerantes. Eleclor verò Colonensis, qui cum
 Joanne Gropperō assiduus erat harum disceptatio-
 num auditor, fertur dixisse, quæ à partibus invi-
 cem objicerentur, ea niti ratione aliquā, sed in
 his quæ positivè affirmarent, sibi parum probabi-
 le videri eos rem, de qua tam confidenter loquan-
 tur, satis intelligere, quin potius formam & con-
 suetudinem Scholarum sequi. Confectæ statim
 Schedulæ, quibus mysteria hæc ab utraque parte
 prodita conscribuntur; & post alteræ nonnihil ab
 utrisque descriptum complexæ. Sed harum nulla
 placuit Patribus, ac potissimum Nuncio, qui Ve-
 rone

ronæ Episcopus, & præcipiens in litibus his dijudicandis arbiter. In Congregatione mox generali statutum, in dogmate confiendo verbis uti quam paucissimis, iisque adeò universalibus, ut utrisque queant satisfacere, & ad utriusque partis sensum commodè aptari. Ea cura Patrum ac Theologorum nonnullis commissa, summa animadversione, ei quem nunc diximus, Nuncio, relicta.

Viderit jam Lector eruditus an rectè pronuntiaverit Bartholomæus Spina Dominicanus in præfatione ad opus Cardin. de Turre-cremata de Conceptione, dum ait, *In Concilio Tridentino non fuerunt Docti Theologi, sed homines audaces & vani, cùm potissimum in judicio fecutus sit Pauli Papæ IV sententiam de Patribus Tridentinis à Paulo Sarpio Scruta lib. 5. Hist. Concilii Tridentini relatam.*

Infinitus sim si quam parum hoc dogma, vel post Tridentinum Concilium, Pontificiis sanctoribus placuerit explicem. Si quis plura velit, adeat Considerationes prædictas viri illustrissimi Guill. Forbesii de dogmate Transubstantiationis, in quibus superioris sœculi viorum inter Pontificios Illustrium sentencias super ea Innocentii definitione laudat.

Notum est quam in eo Petrus de Marca illos sit secutus: Joannes Barnes Benedictinus scripsit ne quidem Transubstantiationem esse jam de fide. Denique id qui nobis hunc librum Joannis Parisiensis transmisit Pontifex licet, id ipsum sat longâ dissertatione gallicâ est palam orbi facturus.

Atque hæc dissidia, ut bene perspicit Lector

ctor, doctrinæ de Præsentia carnali in Eucharistia fructus fuerunt uberrimi, quos si bene perpendat quis apud se, quam miserum sit à veritate in devia aberrare, cùm errandi finis sit nullus, nec insaniendi modus.

Porrò hæc paulò fusiùs differere libuit, ut judicet Lector, cujus fuerit momenti, hoc Joannis Parisiensis quod nunc edimus scrip-
tum in lucem mittere.

De Copiâ quæ ad nos ab eruditio Pontifi-
cio, qui in Gallia agit, transmissa est, illa ex-
tracta est fideliter ex M S. Sti. Victoris ad
muros Parisienses. Hunc M S. codicem vidit
Mathæus Larrocanus cùm Historiam Euchari-
sticam ederet, hanc ipsam sententiam Joannis
Parisiensis & Decretum Facultatis Theologicæ
super ea causa referens.

Hoc ipsum est exemplar M S. Sti. Victoris,
quod vidi te videtur Dominus Gabriel Gerber-
ron in Apologia pro Ruperto, ubi hunc à
se lectum fuisse librum Joannis Parisiensis
testatur in Synopsi Apolog. & part. 2. p. 337.
nè jam Scholasticos laudem, qui ut Joannem
Parisensem refellant, illius determinationem
qualis extat in codice Victorino verbatim in
suis scriptis describunt, quod præsertim à Ca-
preolo factum est in 4. dist. 11. q. 1. art. 2.

*Excerptum ex Abbreviatione Amalarii per Wil-
lelmum Malmesburensem, ex cod. MS. Bi-
bliothecæ Lambethanæ num. 39. qui est in 4.*

*Incipit Praefatio Willelmi in Abbreviatione Ama-
larii.*

IN Historicis nos narrationibus occupatos, detorsit à proposito tua, ROBERTE, amice, voluntas. Nuper enim cùm in Bibliothecā nostrā federemus, & quisque pro suo studio Libros evolveret, impegiſti in Amalarium de Ecclesiasticis Officiis. Cujus cùm matteriam ex primā statim tituli fronte cognoscens, amplexus es occasionem quā rudimenta novæ professionis animares. Sed quia confestim animi tui alacritatem turbavit testimoniorum perplexitas, & sermonum asperitas, rogāsti me ut eum abbreviarem. Ego autem qui semel proposuerim deferre tibi ut homini dilectissimo, munus injunctum non aspernanter accepi. In quo experiare licebit, quantum propter faciliorem intellectum in dejiciendo sermone laboravi, qui cultius fortassis loqui potui. Est enim res de quā tractatur pernecessaria, & cujus ignorantia sit cunctis Sacerdotibus puden- da. Interea te admonitum volo, ut unum ex his qui de talibus disputaverunt, fugiendum scias. Rabanum nomino, qui in Libris de Officiis Ecclesiasticis dicit, Sacra- menta Altaris proficere ad faginam corporis, ac per hoc corruptioni, vel morbo, vel ætate, vel secessu,

fecessu , vel postremò morte obnoxia : quæ de Domini corpore dicere , credere , scribere , quanti sit periculi , vides . Præterea Libri ejus per se parùm conferunt scientiæ , minimum accommodant Doctrinæ ; de aliorum quippe laboribus aut ad literam , aut ad sententiam omnino usurpati . Denique duo libri voluminis illius quod supradixi , ex Isidoro , & tertius ex Augustino de Doctrinâ Christianâ , & Pastorali Gregorii ad verbum sunt transcripti . In libro porrò de Naturâ rerum quid dicit aliud quâm Isidorus Etymologiarum , vel in illo de Compoto ? Quid , nisi quod Beda de temporibus , præter quædam Allegoriarum commenta ? Fuit enim vir ille huic vitio peculiariter assiduus , quasi prorsus desperaret Lectores suos memoriam non habere , quâ possent ejus furta deprehendere . Enimvero sicut aliquanta verba dissimulatâ prudentiâ à majoribus mutuari datur gloriæ ; ita totas sententias apertâ impudentiâ furari , deputatur audaciæ . Illo ergo repulso , in Amalarium , qui Catholicè de talibus scripsit , animum intende .

(*Finito primo abbreviationis Libro , Lectorem
ita affatur*)

Hucusque quantâ potui brevitate , quantumque potui intelligere , Librum primum Amalarii defloravi ; conjungens primo Libro quædam capitula secundi & tertii , ut totus primus liber de Varietatibus Missæ totius anni

G 2   absolv-

absolveretur. Quare conveniens putavi ut tertium librum Amalarii h̄ic secundum facerem, ut post varietatem officiorum totius anni, statim significaciones sequerentur usus quotidiani. Tertium enim Librum posui quem ipse secundum: ut post explanationem Ministeriorum, diceretur de gradibus & vestibus Ministrorum.

(*In fine operis amicum iterū alloquitur.*)

Videor mihi, Amice, satisfecisse iussioni tuæ, ut Amalarium breviarem. Si excidi voto per imperitiam, dabis veniam. Si quid commodè & appositiè dixi, referes gratiam Patri luminum, a quo est largitio omnium bonorum. Sanè moneo ut si de Compendio vis scire significaciones Missæ, legas versus Hildeberti prius Cenomanensis Episcopi, postea Turonensis Archiepiscopi. Si significaciones sacrarum Vestium & cæterorum id genus, sermones Ionis Carnotensis Episcopi: Hi enim viri talia videntur intellexisse perspicaciùs, & texuisse pulchriùs. Cæterum de varietatibus Officiorum, alium frustra desiderabis quàm Amalarium: Fuerit fortassis aliquis qui scriperit disertiùs, nemo certè peritiùs.

D E T E R M I N A T I O

Fratriis Joannis de Parisius Prædicatoris, de modo Existendi Corpus Christi in Sacramento Altaris, alio quam sit ille quem tenet Ecclesia.

Intendo defendere veram Existenciam & Realem Corporis Christi in Sacramento Altaris, & quod non est ibi solum sicut in signo : Et licet teneam & approbem illam solemnem Opinionem, quod Corpus Christi est in Sacramento Altaris per conversionem Substantie panis in ipsum, & quod ibi maneant accidentia sine subiecto ; non tamen audeo dicere quod hoc cadat sub fide mea ; sed potest aliter salvari vera & realis Existencia Corporis Christi in Sacramento Altaris : Protestor tamen, quod si ostendatur dictus Modus determinatus esse per sacrum Canonem, aut per Ecclesiam, aut per Generale Concilium, aut per Papam,

G 3 qui

qui virtute continet totam Ecclesiam, quidquid dicam, volo haberi pro non dicto, & statim paratus sum revocare. Quid si non sit determinatus, contingat tamen ipsum determinari; statim paratus sum assentiri. Probabiliter tamen potest aliter salvare vera & realis Existentia Corporis Ch:isti in Sacramento Altaris: Et si quis alium modum inveniat, paratus sum juvare ipsum ad sustinendum eum, ut sic fides nostra de verâ existentiâ Corporis Christi in Sacramento Altaris possit pluribus modis salvare & defendi.

Circa hoc igitur sex videnda sunt.
 1°. Quid substantiam panis manere sub suis accidentibus in Sacramento Altaris, dupliciter potest intelligi; uno modo sic, quod substantia panis in Sacramento Altaris sub suis accidentibus maneat in proprio supposito, & istud esset falsum, quia non esset Communicatio Idiomatum, inter panem & Corpus Christi, nec esset verum dicere, panis est Corpus Christi, nec *Caro mea verè est cibus*. Alio modo, ut substantia panis maneat sub accidentibus suis, non in proprio supposito, sed tracta ad esse & suppositum Christi, ut sic sit unum suppositum in duabus naturis: Et sic est verum substantiam panis manere sub

sub suis accidentibus in Sacramento Altaris , & ista positio secunda differt à primâ , quia ista positio ponit in Sacramento Altaris duas Corporeitates , scilicet Panis & Humanitatis , quia ibi ponit humanitatem & paneitatem ; sed tantum ponit ibi unum Corpus , quia corpus non est corporeitas , sed habens corporeitatem : Ibi autem est unum habens corporeitatem , quia ibi est unum Suppositum tantum : Suppositum autem per Damasc. lib. 3º. est habens naturam ; quod patet in simili , quia sicut nunc album , & postea nigrum , est unum Coloratum , licet sint ibi duo Colores , ponit etiam ista positio , panem alium esse , quam prius , & esse mutantum ; quia post consecrationem est panis increatus , ante consecrationem verò , est panis creatus , licet autem sit aliis panis , ante & post , tamen est eadem paneitas : Quod patet , quia Doctores solemnes , dicunt quod , licet in Corpore Christi vivo & mortuo sit alia & alia corporeitas (ecceitas) seu forma corporeitatis ; est tamen idem corpus in numero , propter identitatem suppositi : Ita & licet sit in hoc Sacramento duplex Corporeitas , est tamen idem corpus propter unitatem suppositi Christi . Sed prima positio ponit ibi duo corpora ,

sicut & duas Corporeitates , ex quo ponit paneitatem manere in proprio Supposito.

Secundo videndum est quod aliud trahi ad esse alterius , dupliciter potest intelligi , vel mediatè , vel immediatè : Dico igitur quòd panis in Sacramento Altaris trahitur ad esse , vel suppositum verbi , non immediatè , sed mediante Corporeitate , & non mediante corporeitate quæ est totum ; quod patet sic : Natura nempe panis assumpta à verbo est virtualiter assumpta ab aliquo , ratione assumentis habet naturam Accidentis : In accidentibus autem hoc videmus , quòd quædam assumuntur ad esse subjecti immediatè , ut qualitas ; quædam verò mediante ut Color mediante superficie , accidentia verò tracta ad esse ejusdem subjecti in concretione accepta communicant sibi idiomata , & prædicant de se invicem , ut superficiatum est Coloratum , & è contrario : Consimiliter si paneitas assumatur à supposito verbi , mediante corporeitate , Corporeitas & Paneitas si accipiantur in Concretione , communicabunt sibi sua Idiomata , & prædicabuntur de se invicem , ut panis est Corpus Christi , & è contrario . Et qualis est ordo inter accidentia tracta ad esse ejusdem

dem subjecti, uno mediante alio, talis est ordo inter paneitatem & corporeitatem, mediante quā assumuntur ad suppositum verbi : Inter accidentia autem assumpta ad esse alicujus subjecti, sicut inter Quantitatem & Colorem est ordo accidentalis, nam color inest substantiæ mediante superficie essentialiter, sicut tunica mediante camisiâ vestit aut continet vestitum : Imo color quantum est de se, potest immediatè inesse substantiæ compositæ, unde tolle quantitatem à substantiâ compositâ, color inerit ei immediatè, & idcirco dicitur
 4. Metaphys. quòd unum accidens non est subiectum alterius, nec causa ut insit subiecto. Quia tamen color nunquam invenit substantiam nisi sub quantitate, idcirco nunquam potest inesse substantiæ nisi mediante quantitate : Hoc accedit colori quod inveniat quantitatem illam, sicut si tu sis loricatus, non possum te percudere, nisi mediante loricâ ; sed accedit quòd te percutiam mediante loricâ, unde tolle loricam, percutiam te sine medio valdè bene : Est igitur ordo accidentalis inter accidentia tracta ad esse ejusdem subjecti, uno mediante alio, & consimilis est ordo inter paneitatem & corporeitatem, mediante quā paneitas assumitur

ad

ad suppositum verbi : Dato etiam quod esset
ordo Essentialis inter duo accidentia tra-
cta ad esse ejusdem subjecti , sicut inter
quantitatem & qualitatem , tamen illum
ordinem Deus posset suspendere , saltem
per Actum , licet non forte per Aptitudinem ;
sic etiam dato quod Panis & Corporeitas
per se nullum habent ordinem , Deus
tamen potest eis dare ordinem , quem per
se non haberent : Igitur Paneitas & Cor-
poreitas , vel habent accidentalem ordi-
nem , vel si nullum habent ordinem , Deus
eis potest dare ordinem , sicut accidentibus
potest auferre ordinem per Actum .

Tertio est videndum quomodo Panci-
tas sit assumpta mediante corporeitate , circa
quod sciendum est per Avicen . 5. Metaph.
cap. 3. quod Corpus dicitur dupl. Uno modo dicitur corpus quod est Pars , alio modo corpus quod est Genus . Cor-
pus quod est pars dicitur Compositum ex
materiâ & formâ , ut est subjectum trium
dimensionum cum præcisione perfectio-
num posteriorum ; & tale corpus non
prædicatur de homine & dicitur corpus
meum , vel Corpus Christi . Corpus vero
quod est genus dicitur Compositum ex
materia & forma , ut est subjectum trium
dimensionum : non cum præcisione per-
fectionum

fectionum posteriorum ; & tale prædicatur de homine , & dicitur non corpus meum, sed corpus quod ego sum , vel quod est Christus; Unde est corpus , quod ego sum scilicet, corpus genus, & corpus, meum scilicet, corpus pars : Eodem modo potest dici caro pars , & dicitur caro mea ; & caro totum , & dicitur caro quæ ego sum. Dico igitur quòd paneitas est assumpta à supposito verbi, mediante corpore aut carne parte , & non mediante carne aut corpore toto ; & sic solùm fit Communicatio Idiomatum inter Corpus Christi partem , quod est Corpus meum, & paneitatem assumptam in Concreto ; ut sit verum dicere, panis est Corpus meum, & Corpus meum est panis ; & non inter panem assumptum & corpus genus , & suppositum verbi, ut non sit verum dicere, panis est homo vel Deus , nec è contrario, Deus aut homo est panis. Et quòd ita sit patet , quia per Aug. & quidem Joan. 6. cùm dixit, *Ego sum panis vita*, vel *Ego sum panis vivus, qui de Cælo descendit*, dixit se Christus panem metaphorice, sicut & priùs Joan. 4. dixit se Aquam vivam , ubi constat quòd dixit se aquam metaphorice ; & idcirco non est Communicatio Idiomatum inter panem assumptum &

& Christum sive hominem , quia statim postea dixit *panis quem ego dabo vobis caro mea est pro mundi vitâ* , & caro mea verè est cibus , accipit carnem pro parte; quia caro sua pars verè est panis , & è contrariò per Communicationem Idiomatum: Et ibidem , nisi manducaveris Carnem Filii Hominis , & biberitis ejus Sanguinem , accipit carnem & sanguinem pro parte, & ideo patet quòd quia verbum assumit panem, mediante corpore, aut carne parte, est Communicatio Idiomatum inter panem & corpus , seu carnem partem , & prædicantur de se Invicem , dicendo , Corpus aut Caro mea est panis , aut è contrario. Sed quia non assumit panem immediatè aut mediante corpore toto , aut humanitate totâ ; idèò non est Communicatio Idiomatum inter panem assumptum & verbum , dicendo , Panis est Deus , aut Christus , aut è contrario : nec similiter panem & hominem ; unde falsum est dicere , panis est homo , aut è contrario , quod patet : Cùm enim paneitas assumpta habeat inodum accidentis ; in accidente autem hoc videmus , quòd cùm trahitur ad esse subjecti immediatè , sive non per partem , denotat totum , ut patet in albedine tractâ ad esse meum ; cùm verò trahitur

hitur ad esse Aethiopis mediante dente, tunc non denotat totum sed partem; unde Aethiops non dicitur albus simpliciter, sed dens ejus solum: Consimiliter in proposito, quia panis assumitur ad suppositum Verbi non immediatè, nec mediante Corpore toto, panis non dicitur nec de homine, nec de supposito, sive de Christo; nec communicant sibi sua Idiomata; & quia assumitur mediante corpore, aut carne parte, prædicantur de se invicem, ut panis est caro aut Corpus Christi, & è contrario; & communicant sibi sua Idiomata, & etiam sua ubi, ut dicatur non solum panis esse in Altari, sed etiam Corpus aut Caro Christi: Et quòd suppositum verbi sic assumeret panem est necessitas non absolute, sed exigentia: **Q**uia enim nobis promisit carnem suam ad manducandum, & caro sua glorificata non est manducabilis, impassibilis existens; suæ promissionis veritas, & nostra utilitas exigeabant vel exigunt, ut naturam manducabilem assumat; sicut quia promiserat humanum genus redimere per suam passionem, & verbum ipsum in natura propria est impassibile; omnino veritas suæ promissionis exigebat, ut naturam passibilem assumeret.

Quarto

Quarto videndum est quòd antiqui Sancti & Doctores moderni adhuc omnes huic opinioni attestantur, unde Dionysius 3. cap. Eccl. Hierarchiæ vocat hoc Sacramentum, *Sacramentum Assumptionis*, & Damasc. lib. 4. cap. 5. dicit panem assumi, dicens hic, *Et nunc interrogas qualiter panis Corpus Christi sit, Et vinum & aqua Sanguis Christi, dico tibi Et ego, Spiritus Sanctus supervenit, Et hoc facit qui super rationem & intellectum; panis autem & vinum assumuntur*: Ecce apertè dicit panem & vinum assumi, & paulo post; *Et quemadmodum in Baptismate, quia est consuetudo hominibus aquâ lavari, Et oleo ungi; conjugavit oleo & aquæ gratiam Spiritus Sanctus, faciendo lavacrum Regenerationis*: Ita quia est consuetudo hominibus panem comedere, *Et aquam & vinum bibere, conjugavit eis Deus hic ipius divinitatem, Et fecit ea corpus & sanguinem ejus, vel sui ipsius.* Ecce apertè dicit Deitatem uniri pani & vino, quod non potest esse aut intelligi nisi per Assumptionem & Communicationem. Statim facit mentionem de alia opinione communi, quam ego similiter teneo: Confirmata est etiam ista opinio per Roman. Concil. tempore Nicol. Papæ, in quo interfuerunt Centum

Centum tredecim Episcopi, scilicet in Confessione Berengarii, & reperitur de Consecratione dist. 2. cap. *Ego Berengarius*; cui Berengario data fuit scedula in manu, ut eam legeret, examinata per totum Concilium & approbata; nec est ullus qui eam audeat debere exponere, in quo aperit Substantiam panis manere: Berengarius quippe infamabatur de Heresi, quā conabatur astruere panem & vinum quæ in Altari ponuntur per Consecrationem solummodo Sacramentum esse, & non verum Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, esse verè substantia-liter non solum Sacramentum, sed in veritate manibus Sacerdotum tractari, vel frangi, aut fidelium dentibus atteri. Ipse autem, ut insequitur, confessus est *panem & vinum quæ in Altari ponuntur post consecrationem, non solum verè Sacramentum, sed etiam verum Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi esse, & substantialiter, non solum Sacramentum, sed in veritate manibus Sacerdotum tangi, & Fidelium dentibus atteri.* Si igitur Corpus Christi in veritate non potest manibus Sacerdotum frangi, & dentibus fidelium atteri in se ipso, cùm sit gloriosum, sed quòd hoc intelligatur in pane assumpto per

Com-

Communicationem Idiomatum ; unde & post consecrationem confitetur panem manere , sed non solum Sacramentum esse, sed verum Corpus Christi , quod non videtur posse intelligi nisi per panis assumptionem, & Idiomatum Communicationem ; & Corpus Christi in veritate , & non solum Sacramentum manibus Sacerdotis frangitur & fidelium manibus atteritur sensualiter per paneitatem , & manet integraliter secundum humanitatem , sicut cum homo moriebatur per assumptionem humanitatem , & vivebat per divinitatem ; sicut igitur Christus vere moriebatur per Communicationem Idiomatum , per humanitatem assumptam , sic Corpus Christi pars manducatur & atteritur per Communicationem Idiomatum per assumptionem paneitatem, mediante ipso. Ista igitur confessio Berengarii paneitatem remanere & assumi confirmat. Nec potest dici quod terminatur principalis fractio , & attritio referatur ad species , quia dicit sensualiter, non solum sacramentaliter, sed inter dentes atteri : Confirmari potest ista opinio per Magist. in 4. sentent. dist. 12. cap. 20. & 30. Ibi talis opinio probabiliter ponit substantiam panis manere in Sacramento Altaris , nec tamen reprobatur , sed omnino dicitur

dicitur esse probabilis , quæ opinio ad sui confirmationem inducit confessionem Berengarii. Confirmatur igitur per Dominos Hostiensem & . . . qui super Corpus Juris Extr. de sum. Trin. & fid. Cathol. C. firmi-
ter credimus & de Celebr. Missar. cap. cum
Marthæ , notarunt ibi quantum oportet
opiniones. De hoc querunt autem , an
ea vera sit quod Substantia panis manet
in Sacramento Altaris , & dicunt esse pro-
bablem & confirmatam per confessionem
Berengarii ; nec dicunt esse de fide , quòd
substantia panis non maneat in Sacra-
mento Altaris post consecrationem , nec etiam
ego dico hoc esse de fide meâ.

Confirmatur etiam per Doctores moder-
nos ; quia Magister Guiedo de Cluvigny
determinavit in quod libet. Corpus Christi
esse in Altari per Assumptionem ; & simili-
ter panem esse Corpus Christi per Idioma-
tum Communicationem , & dixit quòd si
esset Papa , quòd confirmaret eam. Qua-
liter autem ad hoc induxit Magistros Pe-
trum de † Alumnia , & Andream de Monte † Avernia
Sancti Eligii , non bene convenimus. Ex
iis apparet ista opinio esse probabilis , & non
oportet quòd si alia opinio sit approbata ,
quod propter hoc ista sit reprobata.

Quinto videndum est ; quòd ista opinio
H evidentius

evidentiū salvat veritatem hujus propositionis, *hoc est Corpus meum*, & quod in Altari sit Corpus Christi, quām alia; quia artista bene capit, quod si Albedo trahitur ad esse subjecti, quod albedo in concreto accepta denominabit illud subjectum dicendo, *Corpus est album*, aut *album est corpus*; similiter benē concedet, quod si natura aliqua trahatur ad esse & suppositum alterius, quod communicabit sibi sua Idiomata; sed nunquam concederet quod si aliud convertatur in aliud, ita quod nihil ejus quod convertitur remaneat, nisi in termino conversionis, quod hoc quod convertitur sit illud in quod convertitur; sed magis diceret hoc non esse idem, sicut si aer convertatur in ignem, non dicet aerem esse ignem; propter quod si panis modo dicto assumatur, capiet magis & concedet hanc, *hoc est Corpus meum*, quām si panis convertatur in ipsum: Ita magis propriè & minus per accidens salvat hīc esse Corpus Christi; quia hæc opinio ponit verum Corpus Christi esse in Sacramento; quia ibi est panis assumptus à Verbo mediante corpore, & sic pono ipsum esse in Sacramento solum per accidens. Qui autem ponit ipsum esse essentialiter, quia panis convertitur in ipsum, ponit quod est ibi

ibi accidentaliter, quia accidens convenientissimè esse dicitur, quia ibi est quantitas quæ fuit panis conversi: Nam panis conversus est ibi per accidens, scilicet per quantitatatem quæ fuit ejus; Corpus autem Christi non eit ibi, quia est ibi panis in ipsum conversus, qui solum est ibi per accidens, & per consequens ibi est Corpus solum accidentaliter, per accidens, imo ut videtur, magis, quia Corpus Christi est modo in quod panis est conversus, debet dici esse modo panis † quoniam, Corpus Christi est esse † ubi fuit panis, scilicet in Sacramento. leg. quam
 Item tu ponis Corpus Christi esse ibi, per illud quod ibi non est, scilicet per panem conversum, imo qui nusquam est. Ego verò pono ipsum esse per id quod est ibi, scilicet per panem assumptum & tractum ad esse & suppositum verbi, mediante dicto Corpore Christi parte, & ideo illa opinio est mirabilior quam ista. Et ideo licet teneam panem converti in Corpus Christi, & accidentaliter in Sacramento manere in subjecto; & quod Corpus Christi est in Sacramento per conversionem panis in ipsum, dico tamen quod iste modus ponendi Corpus Christi in Sacramento non cadit sub fide meâ, nisi sit determinatus

H 2 per

per Ecclesiam aut per Concilia , quod tam non vidi, nec etiam legi hoc , imo & vidi plurima Concilia quæ protestantur assumi.

Sexto videndum est ad rationes aliquas contra me inductas, imo inducuntur contra me dicta *de Consecratione dist. 3. C*, Panis & Calix , & 2. cap. sequent. & cap. Panis in Altari , quæ dicunt, quod post consecrationem est ibi Corpus Christi & quod panis convertitur in Corpus Christi , & aliqua , quod non manet ibi substantia panis : Ad quæ omnia dicendum est , quod si dicant ibi esse Corpus Christi, dico quod verum est per Assumptionem & Communicationem Idiomatum , ut dictum est : Ita dicendum; **Quod** ibi non manet substantia panis post Consecrationem , dico sicut exponit glossa, vel saltem hanc expositionem non reprobatur ibidem *de Consecratione dist. 2. cap. Panis*, quod substantia panis fuit sola , sed modo post consecrationem non manet sola, quia ibi latet Corpus Christi : Cùm autem dicant Capitula, quod panis mutatur aut transubstantiatur , aut convertitur in Corpus Christi , dicendum quod ibi panis verè mutatur ; quia ante consecrationem est panis creatus , post consecratioem verò est panis increatus: Panis enim non est Paneitas, sed

sed habens paneitatem, post consecrationem
verò habens paneitatem est suppositum
increatum : Panis etiam est transubstan-
tiatus, vel conversus in Corpus Christi,
quia quod Aristoteles 5°. Metaph. ait de
Substantiâ; substantia maximè dicitur de
supposito ; Suppositum autem panis non
manet, sed transit in suppositum Verbi , in
quantum panis trahitur ad esse & supposi-
tum Verbi. Vel dicendum ad hæc & ad
omnia Concilia , quòd sola Autoritas Ec-
clesiæ , vel Continentis Ecclesiam virtute,
ut est Papa, & Sacrorum Conciliorum obli-
gant ad tenendum , autoritas autem Scrip-
turæ cuius memini 9°. præcedente nequa-
quam , quia hoc bene facit Ecclesiæ auto-
ritas , ut dicens † per ipsam non possit de † ^{leg.} post
temeritate reprehendi : Ita dicit Augusti-
nus & habetur Decreto dist. 10, cap. Noli
Frater , ubi loquens de summâ Ecclesiæ
autoritate, etiam dicit, hoc genus litterarum,
ab autore determinationis præstitum est;
non enim sic loqueretur, tanquam ex eis
testimonium probaretur, ut non sequi
eum liceat sicuti aliter sapuerit ; quod
etiam patet , quia Sancti alii sunt sibi in-
vicem contrarii , & ideo non possunt sem-
per sequi ; ad quod Anselm. in Ep. de Sa-
cramento Altaris, dicit quòd. panis sub-

stantiam ... post Corporis consecrationem
 superesse in Altari semper abhorruit pie-
 tas Christiana , nuperque damnavit in Be-
 rengario Turonensi ejusq; sequacibus ; nam
 si admitteretur adhuc esse , jam Verbum
 non incarnatum tantum , sed etiam , si
 dici potest , impanatum diceretur , sicut ille
 dicebat ; sic panis in Corpus Christi transi-
 ret , ut tamen panis esse non desineret ,
 & dicendum quod Anselm loquitur con-
 tra quendam qui ponebat Suppositum pa-
 nis remanere in Altari , & sic ponebat ibi
 duas Corporeitates , sed etiam duo corpora
 seu supposita , quod si ita esset , Verbum
 diceretur Impanatum , id est , pane tectum ,
 & similiter Corpus Christi ; & non dice-
 retur Corpus Christi impanatum , id est
 panis factum , sicut si Humanitas maneret
 in proprio supposito in Christo diceretur
 Verbum Incarnatum , id est , Carne tectum
 aut velatum , & non diceretur Incarnatum ,
 id est , caro factum . Ego dico panem ibi
 manere , non in proprio supposito , sed
 tractum ad esse & suppositum Verbi , me-
 diante carne aut corpore parte , ut dictum
 est : Propter quod , ut dictum est , potest
 dici Corpus pars Impanatum , id est , [†]Calix
 factum , & non pane tectum ; sed ho-
 minem aut Christum non possumus di-
       cere

[†] panis

cere Impanatum , & ideo patet quod in confessione Berengarii damnatum est , panem manere in Sacramento Altaris post consecrationem in proprio supposito , & non in supposito Verbi : Sed magis confirmatur ut patet ex dictis.

Ad Tertium , per Generale Concilium Extra. de summâ Trinitat. & fide firmiter *credimus* , dicitur quod Corpus & Sanguis Christi in Sacramento Altaris , sub speciebus panis & vini veraciter continetur ; transsubstantiatis pane in corpus & vino in sanguinem potestate Divinâ : Ergo per hoc Concilium est determinatum , quod panis transsubstantiatur in Corpus , & vinum in Sanguinem . Idem etiam habet Extra. de Celeb. Miss. *cum Marthæ* in principio , sed determinatum per Concilium cadit sub fide . Dico quod Concilium per omnia capitula determinata in ipso hoc facit quod dicens post ipsum non potest de Temeritate reprehendi , non tamen Concilium intendit ponere sub fide omnia contenta in Capitulis determinatis per ipsum , de quibus forte est panem transsubstantiari in Corpus Christi , cùm sit aliis modis possibilis Existendi Corpus Christi in Sacramento Altaris , ut dicit Hostiensis & Innocent. Vel dicendum quod si Concilium hoc intendat sub fide

ponere , quod sicut prius dictum est , panis transsubstaniatur in Corpus Christi , in quantum suppositum Panis transit in suppositum Christi , quod suppositum maximè propriè dicitur de substantia per Aristotelem 5. Metaph. ut dictum est , & in prædicamentis dicit , quòd prima substantia propriè & principaliter & maximè dicitur substantia , quæ prima substantia est suppositum.

Ad Quartum , cùm dicitur , non oportet quod si aliqua assumantur à Divino supposito , quod prædicentur de se invicem , nec quod communicent sibi Idiomata , nec etiam assumenti ; nam Christus inter duo assumpsit Corpus & Animam , & tamen non potuit dici quòd Anima est corpus , nec è contra ; nec quòd Christus est Corpus , aut Anima , nec è contra : Ergo nec oportet quòd sit Communicatio Idiomatum inter Corpus Christi & panem , quæ assumpta sunt à Divino Supposito . Dico quòd istud est verum de iis quæ sunt assumpta à supposito Verbi , non per se , sed in ordine ad tertium , quod est assumptum per se , & illo , & in illo , & propter illud , sicut sunt Anima & Corpus , quæ sunt assumpta in ordine ad totum cuius sunt partes , unde talia non communicant Idiomata , nec sibi

sibi invicem , nec assumenti : Item hoc est verum inter assumens & assumptum mediātē , & ideō non dicitur Christus est panis , aut ē contra : Item hoc est verum inter duo assumpta , quorum unum non assūmitur mediante alio , ut sunt Corpus pars , & panis ; unde non dicitur homo est panis , nec ē contrario , nec ista communi- cant sibi Idiomata ; sed istud non est verum inter duo assumpta propter se à Divino sup- posito , quorum unum assūmitur mediante alio , ut sunt Corpus pars & panis , sicut est dictum , inter talia non est communi- catio Idiomatum , sicut dictum est : Di- cendum tamen quōd communicatio Idio- matum inter assumens & assumptum , vel inter assumpta ex parte Subiecti , & non ex parte Prædicati , unde bene sequitur , Christus est ubique , quia iste homo est ubique , sed non ex parte Prædicati ; verūm non sequitur , Christus , vel iste Homo est ubique , ergo Christus est Homo : si- militer in proposito , bene sequitur ex parte Subiecti ; panis est in Altari , ergo Corpus Christi Gloriosum est in Altari , quia panis est Corpus Christi Gloriosum per Communicationem Idiomatum , ut di- ctum est , sed non est Communicatio Idio- matum ex parte Prædicati . Hujus autem diver-

diversitatis ratio est, quia terminus in subiecto stat pro supposito, in praedicato autem stat pro formâ aut pro naturâ: Communicatio autem Idiomatum, est ratione suppositi, & non ratione formæ aut naturæ.

Ad Quintum; si panis sic assumeretur, debemus facere festum de Impanatione, sicut fecimus festum de Incarnatione, quod falsum est. Dico quod imo fit festum de Impanatione, sicut in die Cœnæ, & quotiescumque hoc Mysterium celebratur, & si dies Cœnæ esset tempore Paschali, posset cantari, Corpus panis factum est Alleluja, sicut cantatur Verbum Caro factum est Alleluja.

Ad Sextum; Corpus Christi corrumperetur quotidie, submergeretur, combureretur, & in ipso nutriremur, quod est absurdum: Dico quod verum est, si ista fierent in Corpore Glorioso, sed quod ista verificantur de Corpore Christi per panem assumptum, mediante ipso per communicationem Idiomatum, non est Inconveniens nec absurdum; quia cum hoc stat, quod Corpus Christi Gloriosum in se ipso, omnino maneat integrum & impassibile; sicut Christus per naturam Divinam erat omnino impassibilis, sed per naturam humanam

manam patiebatur & moriebatur.

Ad Septimum ; quod Christus assumpsit nunquam dimisit , sed quotidie istum panem infinites dimitteret ; ergo ipsum nunquam assumit. Dico quod Christus nunquam dimisit quod immediate assumpsit : Tamen quod mediatè assumpsit , ut famem, sitim, & partes materiæ quæ fluunt & refluunt , bene dimisit ; & ideo quia panem assumit mediatè , ipsum bene potest dimittere : Vel dicendum quod Christus quantum est ex parte sui , nunquam dimisit quod assumpsit ; dimisit tamen quantum est ex parte assumpti , quod est corruptibile ; tamen quia ejus Corpus fuisset corruptum & incineratum , nisi preventum fuisset per accelerationem . . . Ipsum dimisit non ex parte suâ , sed quia ejus Corpus fuisset corruptum : Sic in proposito panem assumptum dimitteret , quoniam corruptitur .

Ad Octavum ; Prius natura habet esse quam uniri , ergo aliud prius habet esse quam uniri , ergo aliud prius habet esse hic quam uniri alicui ; hic ergo prius natura habet Corpus Christi esse in Altari , quam uniri pani in Altari , non igitur quia Corpus Christi est unitum pani in Altari , ideo habet esse hic ; sed magis quia

quia est hic in Altari ... Ideo unitum est, vel uniri potest in Altari, & dicendum ad primam propositionem, quod aliqua sunt quibus competit esse per se, & suum esse communicent alteri, ut anima intellectiva, & de talibus verum est quod prius habent esse ..... quam uniri alicui. Alia verò sunt quibus non competit esse per se, quia habent esse per uniri alteri; sicut forma materialis non habet esse, nisi quia est pars Compositi & unita materiæ, unde habet esse per suum uniri, sive suum uniri est suum esse, & in talibus non est verum quod prius habent esse quam uniri, imo universaliter prius est esse. Similiter ad Minorem dicendum, quod in his quibus competit per se esse alicubi, prius natura habent esse hinc, quam uniri alicui hinc. In his verò quæ non habent esse alicubi per se non est verum, imo natura prius habent uniri alicui hinc, quam esse hinc; quia scilicet non habent esse hinc, nisi quia unitur alicui hinc, imo suum esse hinc, est suum uniri alicui hinc, sicut est in proposito; Corpus Christi enim non habet esse in Sacramento, nisi quia unitur pani in Sacramento, & suum esse hinc, est suum uniri huic.

Ad Nonum; Corpus Christi, non potest esse

esse in Sacramento nisi per sui aut alterius mutationem, sed si substantia panis maneret, nec mutaretur : Dico quod **Corpus Christi** est in Sacramento per panis mutationem, quia panis mutatur quantum ad esse & quantum ad Suppositum, in quantum esse & suppositum panis trahitur ad esse & suppositum Verbi.

Ad Decimum ; Si substantia panis ibi maneret adoraretur latriâ, quod est Idolatriæ : Dico quod si substantia panis maneret in Sacramento in proprio supposito, & sic ut in proprio supposito adoraretur adoratione Latriæ, esset Idolatria ; & idcirco dico quod non adoraretur latriâ in proprio supposito, quia si adoratur latriâ, ut est in Divino Supposito, non est Idolatria, sicut patet de Humanitate in Christo : Et idcirco bene concluditur, quod ibi non manet substantia panis in proprio supposito, sed non concluditur quod non maneatur in Divino supposito. Dato etiam quod maneret in proprio supposito, non tamen adoraretur latriâ, quia nullus intenderet adorare substantiam panis, vel panem, sed **Corpus Christi** : quod patet, quia per Innocentium, & Anselmum, ubi prius, si substantia panis convertatur in **Corpus Christi** per opinionem quæ reputatur

tatur probabilis, species panis est in aere circumstante, aut in aliquo alio subiecto; quod tamen non adoratur latrīā, aliter si illud subiectum, oporteret adorari latrīā, opinio non esset probabilis, dicens speciem panis esse in aere, aut in alio subiecto: Consimiliter in proposito.

Ad Undecimum; Si ibi remaneret substantia panis, quod est si assumatur, tunc sumptio Eucharistiae solveret Jejunium, & sic nunquam liceret bis in die celebrare, cuius contrarium observat Ecclesia, ut habetur Extra. de Celebr. Missar, cap. *ex parte*: Dico quod sive maneat substantia panis in Sacramento, sive non, nihil differt quantum ad solutionem Jejunii. Si quis enim sumit species intentione alendi, dato quod ibi non sit substantia panis, solvetur Jejunium, & valde bene nutriment, sicut si Infidelis multas species consecratas sumeret: Eodem modo medicinæ aut cibi, si sumantur per modum medicinæ, non solvunt Jejunium; Iecus autem est si sumantur per modum cibi: Medicinæ enim non computantur inter alimenta, & digestis de pæn. lege. non esset & hoc dicitur primò in glossâ 7. q. 2. cap. *nihil*, & Extra. de Celebr. Missar. cap. *ex parte* in glossa: dicit tamen ibi glossa *quod tutius est*

est non celebrare post sumptionem medicinæ propter abominationem, sed si est tutius non celebrare, ergo licet. Ratio etiam quare non licet celebrare post Cibum, scilicet propter reverentiam Sacramenti, non ligat, nisi quia ita est statutum; sicut etiam ratio quare non licet celebrare in Calice Æneo, scilicet propter abominationem, non ligat; nisi quia ita est statutum: & si non esset statutum, liceret celebrare post Cibum, in Calice Æneo: propter statutum tamen ratio Cibi non est mutata, non est autem prohibitum celebrare post sumptionem Medicinæ aut Cibi per modum medicinæ: Unde Abbas Mathæus Sancti Dionysii de manè bene sumebat medicinam, & postea celebrabat, & similiter aliqui alii quos vidi. Similiter si quis sumat Cibum per modum signi, ut in die Cenæ, non prohibetur celebrare, ut dicitur 9. D. c. 1. & ego vidi Abbatem cum suis Monachis sic facientem. Prohibitum autem est celebrare post Cibum, & non post medicinam, quia medicina sumitur certâ horâ, scilicet in manè, nec ejus sumptio bene potest differri; sumptio autem Cibi bene potest differri sine periculo. Tamen dices quod ablutio digitorum de vino post sumptionem Eucharistiæ impedit puram

puram Celebrationem, quæ tamen non videtur sumi per modum Cibi, ut habetur in cap. dicto, *ex parte*: Dico quod licet, nisi esset expressè prohibitum per illam decretalem *ex parte*: Sed quia est expressè prohibitum, idcirco non licet.

In præsentia Collegii Magistrorum in Theologiâ dictum est utrumque modum ponendi Corpus Christi esse in Altari, tenet pro opinione probabili, & approbat utrumque, per..... & per dicta Sanctorum : Dicit tamen quod nullus est determinatus per Ecclesiam, & idcirco nullus cadit sub fide; & si aliter dixisset, minus bene dixisset, & qui aliter dicunt, minus bene dicunt, & qui determinatè affereret alterum præcisè cadere sub fide, incurreret Sententiam Canonis, vel Anathematis.

F I N I S.

Pag. 8. l. 19. pro *nostri* lege *nisi*.

